

1887-88

A 5557

Anuare universitare

Nagyvárad.

A

NAGYVÁRADI KIR. JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KAR

ALMANACHJA

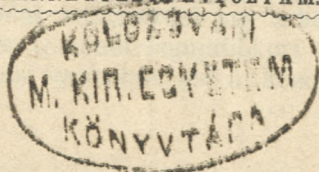
18⁸⁷/₈₈-ról.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

KÖZLI:

AZ IGAZGATÓ.

TIZENNEGYEDIK ÉVFOLYAM.

NAGYVÁRAD,
NYOMATOTT HÜGEL OTTÓ KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1888.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

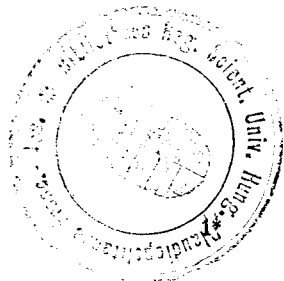
I. Történelmi visszatekintés.

A nagyváradi kir. akadémia b. e. Mária Terézia által alapított 1780-ban. Eleintén ugyan csak a bölcsészeti szakma volt ezen akadémián képviselve, de már 1788-ik évi június hó 17-én kormányrendelet által két évfolyamú jogi fakultással kibővített.

1855-ben a tanintézet cs. kir. jogakadémia neve alatt három évfolyamú jogtanodává szerveztetett, mindazonáltal a jogvégzettek csak kivételesen bocsáttattak, még pedig 4 fél évi egyetemi cursus utánpótlása mellett, a jogi szigorlatokra. A tannyelv német volt. A bölcsészeti tanfolyam pedig még 1850-ben a helybeli premontrei főgymnasiumba, mint ennek 7. és 8. osztálya, beolvasztatott.

1861-ben ismét a magyar tannyelv hozott be, 1867-ben újabb ideiglenes szervezetet nyert az intézet, végre 1874. évi május hó 4-én kelt legfelsőbb elhatározással a két magyar egyetem jogi karával egyenjogú, négy évfolyamú teljes jog- és államtudományi karrá alakítottát, melynek végeztével a jogtanulók közvetlenül, azaz minden utánpótlás nélkül, de csak egyetemen, jogszigorlatokra bocsáttatnak.

Jelenleg a nagyváradi kir. jog- és államtudományi karnál következő nyolcz tanszék van rendszeresítve, u. m. 1) a római jogra, 2) a jogbölcsészetre és büntető jogra, 3) a nemzetgazdaságtan-, pénzügytanra és a magyar pénzügyi törvényekre, 4) a magyar és osztrák magánjogra, 5) a peres és perenkivüli eljárásra, váltó- és kereskedelmi jogra (jelenleg üresedésben), 6) a statisztikára és a magyar közigazgatási jogra, 7) a jogtörténetre és egyházi jogra (jelenleg üresedésben), 8) a politikára, magyar közjogra s a jog- és államtudományokba való általános bevezetésre. Ezekon kívül a bánya- és tételes nemzetközi jog, a bölcsészet, mivelődéstörténet, az egyetemes történet legújabbkori része, az államszámviteltan, a törvényszéki orvostan és a közegészségtan is adának elő.

II. A jog- és államtudományi kar személyzete.

IGAZGATÓ :

Dr. Bozóky Alajos, képesített egyetemi magántanár, a római jog ny. r. tanára, az I. alapvizsgálati bizottság e. i. elnöke, a jog- és az államtudományi államvizsgálati bizottságnak, Nagyvárad város törvényhatósági, jogügyi és statisztikai bizottságának, a biharmegyei régészeti- és történelmi egyesület választmányának, a m. jogászgűlés állandó bizottságának, a Sz.-István társulat irodalmi osztályának tagja. Olaszi, Uri-utca, 699. a. sz. a.

NYILVÁNOS RENDES TANÁROK :

Dr. Sipos Árpád, köz- és váltóügyvéd, képesített egyetemi magántanár, az ausztriai és magyar magánjognak ny. r. s a bányajognak tanára, a jogtudományi államvizsgálati bizottság e. i. elnöke, az I. alapvizsgálati bizottság, továbbá Nagyvárad városa törvényhatósági, bíráló s jogügyi, valamint a m. jogászgűlés állandó bizottságának tagja. Olaszi, Sz.-János-utca, saját házában.

Dr. Molnár Imre, képesített egyetemi magántanár, a nemzetgazdaság, pénzügytan és magyar pénzügyi törvényisme ny. r. s a tételes nemzetközi jognak tanára, az államtudományi államvizsgálati bizottság e. i. elnöke, az I. és II. alapvizsgálati, továbbá Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának tagja. Szigligeti-utca, saját házában.

Dr. Személy Kálmán, képesített egyetemi magántanár, a statisztika s a magyar közigazgatási jognak ny. r. tanára, a művelődéstörténet előadására feljogosított tanár, a II. alap-, az állam- és jogtudományi államvizsgálati, Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának, községi iskolaszékének és statisztikai bizottságának, a biharmegyei régészeti- és történelmi-egyesület választmányának tagja, a nagyváradai ipartanodai bizottság elnöke, akadémiai könyvtárnok, Fürdő-utca, Kudelka féle ház.

Dr. Nagy Ernő, képesített egyetemi magántanár, az encyclopaedia, magyar közjog és politika ny. r. tanára, a legújabbkori történet előadására feljogosított tanár, a II. alapvizsgálati bizottság e. i. elnöke, az államtudományi államvizsgálati bizottság tagja s a párisi »Société d'Économie sociale« levelező tagja, Apáczá-utca, Csathó-ház.

NYILVÁNOS RENDKIVÜLI TANÁR :

Dr. Hoványi Gyula, képesített egyetemi magántanár, a jogbölcsezet és büntetőjog ny. rk. tanára, a II. alap- s a jogtudományi államvizsgálati bizottságok tagja, a kar jegyzője. Olaszi, Hidegser-utca 19. sz.

MAGÁNTANÁROK :

Dr. Nemes Imre, a bölcsészettől képezett egyetemi magántanár és főreáltanodai r. tanár, Biharmegye közigazgatási bizottságának s a Sz.-István társulat irodalmi osztályának tagja, Olaszi, Uri-utca, 798 sz. a.

Dr. Hoványi Ferencz, az összes gyógytudományok tudora, Biharmegye t. fő- valamint közkórházi, továbbá a nagyváradi I. sz. egyházmegye és szentszék orvosa, a nagyváradi Püspök-fürdő orvosa, a közegészségtan és a törvényszéki orvostan magántanára a közegészségtan előadó tanára a helybeli I. sz. papnöveldeben. Olaszi, Hidegser-utca 19. sz.

Zboray Tamás, premontrei kanonok-rendü áldozár, képezett főgymnasiumi tanár, az államszámviteltan magántanára, Olaszi, Uri-utca, premontrei társház.

HITSZÓNOK :

Dr. Karsch Lollion, I. sz. áldozár, theologiai tanár, sz. széki ülnök, a Sz.-István társulat irodalmi osztályának tagja, az államtudományi államvizsgálati bizottság kültagja.

KÖNYVTÁRNOK :

Dr. Személy Kálmán, (lásd fent.)

PEDELLUS:

K o r n L a j o s, az akadémiai épületben.

III. Vizsgálati bizottságok.

I. Alapvizsgálati bizottság:

Elnöke: Dr. Bozóky Alajos, tagjai: Dr. Sipos Árpád, Dr. Molnár Imre.

II. Alapvizsgálati bizottság:

Elnöke: Dr. Nagy Ernő, tagjai: Dr. Molnár Imre, Dr. Személy Kálmán, Dr. Hoványi Gyula.

Államtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnöke: Dr. Molnár Imre; beltagei: Dr. Bozóky Alajos, Dr. Személy Kálmán, Dr. Nagy Ernő.

K ü l t a g j a i :

Andrássy János, theologiai tanár, sz. széki ülnök,
Beóthy Andor, Biharmegye alispánja,
Dobozy Miklós, megyei főjegyző,
Dr. Karsch Lollion, theologiai tanár, sz. széki ülnök,
Sal Ferencz, kir. tanácsos, Nvárad város polgármestere,
Dr. Tisza István, Biharmegye thatósági bizotts. tagja,
országgy. képviselő,
Tóth Dezső, megyei főügyész.

Jogtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnöke: Dr. Sipos Árpád; beltagjai: Dr. Bozóky Alajos, Dr. Személy Kálmán, Dr. Hoványi Gyula.

K ü l t a g j a i :

Dr. Berkovits Ferencz, h. ügyvéd.
Gedeon Ferencz, h. ügyvéd,
Gyöngyössy Lajos, k. tszéki bíró,
Hajdu Ferencz, k. tszéki bíró,
Nesztor József, k. tszéki bíró,
Ritók Zsigmond, kir. tanácsos, h. ügyvéd,
Tóth Dezső, megyei főügyész,
Turcsányi Ödön, kir. ügyész.

IV. Az 1887/8. tanév története.

Az idei tanév 1887. évi szeptember elején nyitattott meg, a szokott ünnepélyes módon szept. 14-én. Ezen napnak emlékét ragyogó betűkkel őrzik meg intézetünk történetének évlapjai, mert a szerény megnyitási ünnepélyt igazi epochális esemény jelentőségére emelte nagyméltóságú Dr. Schlauch Lőrincz nagyváradi l. sz. püspök ur eljövetele, kinek kegyes megjelenése felejthetetlen mély benyomást tett mind a tanári karra, mind az akadémiai ifjuságra.

Reggeli 9 óraker ftdő Dr. Karsch Lollion, theologiai tanár s akadémiai hitszónok, a premontrei templomban előre bocsátott »Veni Sancte« után énekes nagy misét mondott, melynek végeztével az akadémiai ifjuság a diszterembe vonult.

Pont 10 óraker megérkezett Dr. Schlauch Lőrincz püspök ur ő nagyméltósága, a magas vendéget Dr. Bozóky Alajos igazgató és Dr. Hoványi Gyula tanárkari jegyző fogadták s legott az igazgatói helyiségbe vezették; itt Dr. Bozóky Alajos igazgató rövid üdvözlete után a tanári kar tagjait s a jelen-

volt vendégeket egyenkint bemutatta, mire ő excellentiája is a tanári kar és a vendégek kíséretében a diszterembe ment, hol számos előkelő vendég gyült egybe, többek között Ritoók Zsigmond, kir. tanácsos s a nagyváradi ügyvédi kamara elnöke, Gyöngyössy Lajos, kir. törvényszéki bíró, Dr. Berkovits Ferencz, h. ügyvéd, mindhárman államvizsgálati bizottsági tagok, Schenk Emil, kir. törvényszéki bíró, Dr. Rómer Floris Ferencz nagyváradi l. sz. apát-kanonok, Dr. Czobor Béla, semináriumi rector, Radnai Farkas, püspöki titkár s mások. A lelkes éljenzés csillapultával, mely a püspök ur belépésekor felhangzott volt, először Dr. Bozók y Alajos igazgató lépett a szószerke s a következő üdvözlő és megnyitó beszédet mondotta:

Nagyméltóságú Püspök ur! Mélyen tisztelt vendégek!

Tekintetes tanári kar!

Szeretett akadémiai ifjuság!

Rövid pihenés után újra hozzá akarunk fogni a munkához s ez abban áll, hogy mi tanárok Önöket oktassuk, neveljük, tanítsuk, Önök pedig bennünket figyelmesen hallgassanak, szavainkból okulást merítsenek, eszöket kiképezzék, szívöket nemesbítsék, magukat leendő élethivatásukra kellően elkészítsék.

Az emberi nem folytonossága hozza magával, hogy az idösbek legyenek a fiatalabbaknak tanítói, mert gazdag tapasztalataik tárházából számos trjó tanácscsabrszolgálhatnak nekik, melyekre a fiatalok csak nagy késön, vagy sohasem, s az első esetben bizonyára saját kárukkal jutottak volna. Ugyanazért föl akarom használni én is a jelen ünnepélyes pillanatot, hogy Önök-höz, ifju barátaim egy pár komoly szót intézzek, melyekkel Önöket föladatukra s az avval járó kötelességeikre figyelmeztetni kívánom.

Igazán magasztos az az életpálya, melyet Önök választottak s melyre magukat a tudomány eme csarnokaiban kiképezni öhajttják. A jognak apostolaivá, védöivé, müvelöivé szegödni annyi, mint az emberi nem folytonos tökéletesbedésén munkálkodni, azt a Teremtö által nekünk kijelölt irányban lehetővé tenni s a mennyire csak tölünk függ, tényleg meg is valósitani. A jog nélkül a társadalom fön nem állhat, mert csak a jog képes az emberi önzésnek kellö korlátokat szabni, az egymással folytonos harcban állö ellentétes érdekeket kiegyenliteni, az embereket a velünk született méltóságnak megfelelő életmódra szoritani s ez által egyszersmind az egyéni szabadságot, a mindnyájunk által igényelhető egyforma bánásmódot érvényre juttatni. A jognak kell uralkodnia összes köz- és magánéletviszonyaink fölött, a jog füz össze bennünket amaz együvévalóságba, melyet társadalomnak nevezünk, a jog szabályozza mind az összeségnek mind az egyeseknek működési körét s örködik egyszersmind a fölött, hogy eme körök lehető teljes harmoniában legyenek és maradjanak is egymással.

Vajjon várhatjuk-e a jog imént vázolt sokszoros feladatának sikeres megoldását, ha a haza a kellő számu alaposan kiképzett jogászokkal nem rendelkezik, kivált a mai fejlett viszonyok között, melyek az államra ezer meg ezerféle kötelességeket rónak, melyeknek teljesítése alól egyetlen állam sem vonhatja ki magát a nélkül, hogy culturállami reputatióját ne kockáztatná!

Nos Önök is a jogi téren akarják ma-holnap a hazát szolgálni, esetleg mint törvényhozók, ügyvédek, bírák, ügyészek, jegyzők, közigazgatási tisztviselők kívánnak a közjónak használni s így a haza föntartásának nehéz munkájához hozzájárulni. Hogy ezt valóban is megtehessék, s hogy se maguk, se szüleik se a haza ebbeli várakozásaikban ne csalódjanak, ez első sorban Önöktől függ. Most kell ugyanis mindazokat az ismereteket gyűjteniök, melyek leendő pályájuk sikeres megfutasához szükségesek s melyeknek megszerzése végett jó szüleik Önöket ide küldötték. Mindent nem tanulhatnak ugyan meg az iskolában, de ha a tanulásra szánt időt jól felhasználják, könnyebben fognak majd haladni az élet nagy iskolájában és meg lesznek kimélve sok keserü csalódástól. Alig képzelhető pedig nagyobb keserőség annál, mint midőn valaki kénytelen beismerni, hogy a mivel sem pótolható drága időt könnyelmüen eltékozolta, holott avval sohasem lehet elegendé fukarkodni.¹⁾ Azért lebegjen mindig Önök előtt az a régi közmondás: a mit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra! Az idő helyes fölhasználásának legalkalmasabb eszköze annak czél-szerű beosztása és az ezen beosztás szerint minden egyes időszakra eső feladatnak lelkiismeretes teljesítése. Ez által egyszersemind a rendhez is szoktatják magukat, mely már a régiek tanítása szerint igazi anima rerum. És miután nem az iskola, hanem az élet számára kell tanulniok, az előadásokat is ne a tanárok, hanem a maguk kedvéért látogassák, mert hisz, ha hanyagok lennének is, evvel nem tanáraiknak, hanem önmaguknak ártanának csak.

Ne nyugodjanak meg mindaddig, míg a fölvevett tárgyat tökéletesen el nem sajátították, mert különben fölületességhez szoknak, mely az a l a p o s készülődésnek legveszedelmesebb akadály. Ha valamit nem értettek meg kellőleg, forduljanak fölvilágosításért tanáraikhoz, de rögtön, hogy igazi tudományszomjas ifjaknak mutassák magukat, ne pedig hiu fontoskodóknak látszassanak.

Ragadjanak meg minden kínálkozó alkalmat, melylyel ismereteiket szélesbithetik. Ne elégedjenek meg a minimummal, hanem törekedjenek mindenben az elérhető maximumra. Az előadások alatt hallottakat egészítsék ki szorgalmas magánolvasással s tekintettel arra, hogy nem sokára a nyilvánosság terén fognak szerepelni, gyakorolják magukat már most a szónoklatban, tanul-

¹⁾ Seneca de brevitate vitae 3.

mányozzák a régi classicusokat s ezek közül főkép a jogászra nézve annyira fontos Cicero és Quintilian, valamint a római jogászok örökbecsű műveit s ha oly szerencsések, hogy a német, francia, angol és olasz nyelvekben is jártasak, az újabbkori híresebb parlamentári és törvényeszéki szónokok beszédeit.¹⁾ Bár tevékenységüknek egyelőre tulnyomóan receptívnek kell lennie, még sincs kizárva, hogy egyes témák, jogesetek, írásbeli kidolgozása által már most productive is ne munkálkodjanak. A jogásznak nemcsak ügyes debatternek kell lennie, hanem a tollforgatáshoz is kell értenie. Ugyanezért amugy is rövid tanulmányi idejük alatt kiválólag a tudományos irodalom termékeivel foglalkozzanak, ne pedig a csupán szórakoztatást nyújtó s tán nagyon is kétes értékű regények olvasásával, melyek könnyen elvonhatják Önöket a komoly tanulmányoktól.

Ha erős akarattal fognak a munkához, csakhamar tapasztalni fogják, hogy jobb és bővebb alkalmat a tanulásra másutt sem találhatnak. Hiszen a nagyváradi kir. jogakadémia, *mely épen az ideai tanévvel lép főállásának századik évébe*, már igen számos és kitűnő férfit nevelt a hazának és élénken óhajtom, hogy Önök egytől egyig e kitűnő férfiak számát szaporítsák s ez által újabb adatokkal bebizonyítsák azt, hogy a nagyváradi kir. jogakadémia mindig a legkomolyabban fogta föl a maga hivatását, melyet teljes erővel igyekezett be is tölteni.

De nem mulaszthatom el egyuttal Önöket arra is figyelmeztetni, hogy a tanulással magával még korántsem meritik ki kötelességeiket, mert a tudomány csak egyik, de épenséggel nem egyetlen eszköze a boldogulásnak.

A mennyire rajtunk, tanáraikon áll, Önöket nemcsak oktatni, de nevelni is akarjuk. Hogy azonban ebbeli nemes szándékunkat a kellő siker koronázza, ehhez ismét Önök jóakaratu közreműködése szükséges az által, hogy intelmeinket, tanácsainkat, figyelmeztetéseinket készségesen fogadják és azokhoz alkalmazkodnak is.

Önök, kik még az élet küszöbén állanak, nem is sejtik, mily számtalan veszélynek vannak kitéve, melyeket csupán a tudománnyal, bármily magas foku legyen is az, maguktól elhárítani nem képesek. Ezen veszélyek leküzdésére erőt egyedül az erényből meríthetnek, melyre tehát mulhatatlanul kell törekedniök. Az erény igen számos erkölcsi kötelességnek részint kutforrása, részint folyománya. Jogász, a ki erényes, a tökéletes ember eszményképét közelíti meg, míg az erényt lábbal tapadó jogász emberi szörnyeteg; amannak tudományát az ő erénye csak annál ragyogóbbá, áldásosabbá teszi, ellenben az utóbbinak tudománya a körülményekhez képest az emberiség átkává válhatik.

¹⁾ Ajánlatosak: Berryer, Schall és Boger, Orloff, Frydman, Vargha, Pasquier, Lemaitre, Patru, Erard, Thiers s mások dolgozatai.

Jogász-embernek védenie kell a legbecsesebb javakat, melyekkel birunk: életünket, szabadságunkat, vagyonunkat, becsületünket, vallásunkat. Már pedig ki bizhassa mindezeket nyugodt lélekkel olyan jogászra, ki magát könnyű szerrel az erényen tulteszi? Mivé kell törpülnie ilyen jogász előtt a becsületnek, a tulajdon szent-ségének, az élet értékének, midőn mindezeket nem az erény, hanem az önérdék, tehát a bűn szempontjából ítéli meg! Milyen magasztos példát nyújtott egy Papinianus az ő megvesztegethetlen igazságszeretetével és megrendíthetlen jellemével, s mily szármalmas, de egyszersmind undorító képet mutatott egy Pilatus az ő durva önhaszonlesésével és félnék habozásával!

Nem tagadom, hogy az erényre csak nehéz küzdelmek árán lehet szert tenni s már Hesiod mondá, hogy kezdetben meredek és hosszas a pálya, de a ki korán szokik az önuralomhoz és szenvedélyeinek leküzdéséhez, az előtt csakhamar könnyű és kedves lesz. Különösen a gyönyör az, mely az erénnyel oly gyakran ellentétbe hozza az embereket. Amde hallgassuk, mit mond erre vonatkozólag már az ó-kor egyik legnagyobb bölcselője, Seneca: »Gyönyör a leggonoszabb életmód mellett is található, ellenben az erény gonosz életmódot nem tűr meg. Némelyek boldogtalanok, nem mert a gyönyör híjjával vannak, hanem épen a gyönyör miatt, a mi nem volna lehetséges, ha a gyönyör teljesen összeolvadt volna az erénnyel, mely amazt gyakran nélkülözi ugyan, de melyre az erénynek semmi szüksége sincs. Ne is állítsuk a különbözöt, sőt merőben ellentétest párhuzamba egymással. Az erény valami magasztos, fönséges, királyi, fölülmulhatatlan, ernyedetlen, ellenben a gyönyör valami hitvány, szolgálai, alávaló, mulékony, telhetetlen. Az erény halhatatlan, soha el nem mulik, sem undort, sem bánatot nem okoz, mert a helyes gondolkozás mit sem változtat rajta, önmagával soka sem ellenkezik és nem másít meg semmit, mert igaz. Ellenben a gyönyör ép akkor enyészik el, midőn a legmagasabb fokra hágott; mihelyt az első tűz lelohadt, legott elernyed, undort kelt. Nem is bízhatni olyasmiben, a minek a lényege a folytonos változatosságban áll, a mi csak futva siet el mellettünk és a használat által nyomban elenyészik, az nem lehet lényeges.¹⁾

Ime ebből világosan következik, hogy nem érdemes az erényt a gyönyörért föláldozni, mert az erény soha sem veszti el büverejét, széppé és kedvessé csak ez teszi az életet; az erénnyel ékeskedő lélek Epictet szerint soha ki nem apadó forráshoz hasonlít: tiszta és nem zavaros, iható és édes, az összeségnek szolgál, sem meg nem árthat, sem semmit meg nem ronthat.²⁾

Az erényes életmód magában foglalja mindazokat az erkölcsi tulajdonokat, melyek az igazi embernek legszebb ékességei, név-

¹⁾ Seneca, de felicitate vitae 7.

²⁾ Epictet. Handbüchlein der Moral 38. l.

szerint a becsületet, a jellemzilárdságot, a könyörületességet, a felebaráti szeretetet, a haragtól ment szelidlelküséget, a hazafiságot, a vallásos érzületet.

Becsület nélkül az élet mit sem ér, olyan kincs az, melyet nem lehet elég féltékenyen megőrizni. Ennek első föltétele, hogy a mások becsülete ép oly drága legyen Önök előtt, mint a maguké. Az egész emberi élet a kölcsönös megbecsülésen alapszik. Azért kerüljenek mindent, a mi által mások becsületét megki-sebbitenék, mert ezzel a saját becsületöket is eljátszszák.

Edzzék meg jellemöket, mert aki ide-oda hajlong, mint a gyenge nád, nem kelthet föl bizalmat maga iránt. Jellemzilárd ember soha egy perczig sem habozhat, hogy a becsület, kötelesség és pillanatnyi előny között melyiket válassza.

Ne zárják el szivöket mások nyomora előtt, hanem legyenek alkalomadtán könyörületesek, mert soha sem tudhatják, nem jutnak-e valamikor maguk is abba a kényszerű helyzetbe, hogy a mások könyörületére lesznek utalva?

Tiszteljék a mások meggyőződését, a nélkül, hogy azért a magukét mindjárt föladnák. A vélemények harcában az igazságszeretet s ne a szenvedély legyen vezérök. Ha szükségét látják annak, hogy bizonyos véleménnyel szembeszálljanak, akkor is gondolják meg, hogy felebarátjokkal van dolguk, kit sokkal hamarább nyerhetnek meg szelidlelküség, mint a heves indulat sugalta kifakadások által.

Ápolják kebelökben a hazaszeretetet, ezt pedig azzal kezdjék, hogy önmaguk igyekezzenek oly polgárai lenni a hazának, kik miatt ne kelljen pirulnia, sőt kikkel dicsekedhessék.¹⁾ Azután igyekezzenek teljes erejükből a társadalomban tapasztalható visszaéléseket megszüntetni, a mellett pedig a haza javát tehetségekhez képest előmozdítani. Tehát ne csak ajkukon hordják a hazaszeretetet, hanem szivökben és elméjükben s nyilvánítsák szép tetteikben.

Hazaszeretettel karöltve járjon az ösöktől öröklött tántoríthatatlan hűség és ragaszkodás koronás királyunk és alkotmányunkhoz, mert csak ez által biztosíthatja a magyar nemzet további főnnállását függetlenségét, szabadságát.

Végül nem fejezhetem be illőbben beszédemet, mint azzal, hogy a fájdalom! napról-napra terjedni látszó ellenkező áramlat daczára arra is figyelmeztetem önöket, hogy ne hanyagolják el, a miben zsenge gyermekkorukban neveltettek, vallásukat. »A végkép meg nem romlott sziv mindig érezni fog valami enyhülni nem akaró, le nem esillapított vágyat Isten után« — mondja az ékestartu Hoványi.²⁾ És csak a minapában hirdette fenkölt szellemű új főpásztorunk, ki magas jelenlétével szerény ünnepélyü-

¹⁾ Pellico: Sylvio, az emberi kötelességekről.

²⁾ Fensőbb katholicismus J. 45.

ket nemcsak emelni, de valóban emlékezetessé tenni kegyeskedett, a következő aranyzavakat: ¹⁾ »Az isteni képnek fénye sok ember szívében elhalványult s meglévén törve a hit, nincs meg többé bennök ama szükség érzete, mely szerint a vallásban keresnének vigasztalást: nélkülözhetni vélik azt, a mi a lélek legszebb ékesége, az embernek egyedüli kiváltsága — a vallást; nem érdeklődnek többé az iránt, a mi az ősöknek dicsőséget szerzett és még ma is millióknak megnyugtatót ad, meghidegültek az iránt, a miért boldogabb éveikben lelkesültek.

A hitét elvesztett lélek egy rom, de oly rom, mely az Isten képéből fönmaradt; mi csak szomorkodhatunk e nemes rom fölött. Isten, ki az emberi érzelmek porladozásának titkait kezében tartja, véghetetlen bölcsességében tudni fogja földézni alkalmas időben az eszmélés, a magába térés perceit. Ő egyedül tudja, mennyi reményt, mennyi boldogságot nélkülöz — mennyi nyugtalanságot, mennyi láthatatlan küzdelmet és következetlenséget takar és titkol el azon ember, a ki tultevén magát a valláson azt, a mi az embernek a kétes órákban legnagyobb kincse, ellökte magától.« Ne áhitozzanak tehát önök, ifju barátim, a vallástalanság szomorú dicsőségére, hanem maradjanak hívek az ősi valláshoz.

És ezzel az 1887/8. tanévet megnyitottnak nyilvánítom.

Azután Dr. Hoványi Gyula jogtanár, szabad előadásban a következő értekezést tartotta:

A büntetőjog fejlődése.

— Jogbölcséleti tanulmány. —

A büntetőjog a következő kérdéseken mintegy sarkain fordul meg: miért büntetünk? ki büntet? mit büntetünk? kit büntetünk? és végre mivel büntetünk?

Ezen kérdések fontosságát nem kell bizonyítgatnunk, mert mint a »L' Esprit des Lois« halhatatlan szerzője használni szokta »par la nature des choses« advák.

Az említett kérdések között legkiválóbb a legelső.

Ugyanis ezen kérdés megoldásánál: miért büntetünk? nem kevesebbről van szó, mint a büntetőjog lételéről.

Jól tudom, hogy ily nagy jelentőségű tárgy kimerítésére vállalkozni ez értekezés keretén belül vakmerőség lenne, de megengedhető leend, ha a vezérszempontokra szorítkozom.

Eltekintve az új olasz iskolától, a vezérszempontok egyikét képviseli Kant. A másikat Bentham. A königsbergi bölcs és a híres angol jogtudósban jutott legtisztább kifejezésre az a két irány, mely réges-régtől korunkig a büntetőjogon piros fonalként átvonul.

¹⁾ Nm. Dr. Schlauch Lőrincz nagyváradai püspöknek ünnepélyes székfoglalása alkalmával meggyéje híveihez intézett főpásztori beszéde, 12 lap.

Jellemzem egy szóval. Kant büntet a múltért, quia peccatum est; Bentham a jövőért, ne peccetur. Ime e két szóban rejlik a két annyira különböző elméletnek a nyitja. Kant szerint a büntetés öncél, Bentham álláspontjából eszköz. Kant örök igazságot keres, Bentham az emberi nem boldogságát. Das Strafgesetz — mondja Kant — ist ein categorischer Imperativ! És valójában ezt az imperativust igazolja öntudatunk, bizonyítja a történelem. Csak egy pillantást kell vetnünk az emberiség történelmére.

Minden időben és minden népnél az igazságérzet nyomaira akadunk. Ez sarkalta az egyént, a családot, a nemzetséget, az államot a szenvedett sérelem megtorlására. Neveztek legyen magánboszu, guerre privée, vagy háborúnak, a megtorlás szülő oka mindig egy volt: a fölháborodott igazságérzet.

És méltán nevezhették igazság gyakorlása helyett bosszúállásnak, mert az elvakult szenvedély korlátokat nem ismerve, a szenvedett rosznak megtorlásánál mindig tulment a kellő határon, t. i. midőn a roszat nem csupán megtoroljuk, hanem alaptalanul fölösleges bajjal tetézzük.

Kant ellenláasa, Bentham.

»La prévention générale est le but principal des peines; c'est aussi leur raison justificative. A ne considérer le délit passé que comme un fait isolé qui ne peut plus revenir, la peine serait en pure perte; elle ne ferait qu'ajouter un mal à un autre.«¹⁾

Ezen idézet, melyet Bentham »Théorie des Peines et des Récompenses«²⁾ című művéből vettünk, eléggé megvilágítja elméletét. A múlttal nem törődik, mert a megtörténtet meg nem törtéنتé nem teheti. Ellenben a jövő rendelkezésére áll, azért erre irányozza minden figyelmét. — Ezekben legyen jellemezve a két legnevezetesebb büntetőjogi elmélet.

Szerény véleményem szerint úgy Kant, mint Bentham egyoldalú, mert minden büntetés egyidejűleg két célra szolgál. Egyfelől elégtétel a múltért és mint ilyen a fölháborodott igazságérzet lecsendesítője, de másrésről óvszer a jövőben netán elkövethető büntettekkel szemben és mint ilyen a büntény által adott rosz példa utánczás csábjának megőljője vagy legalább is mérseklője.

Bizonyítja e fölfogás helyességét a büntetés intézményét átható alapelvnek evolúciója is. Ugyanis a büntetést átható alapelv korántsem tartozik az egyszer mindenkorra kész és bevégzett eszmék sorába, hanem ellenkezőleg hasonló oly más emberi in-

¹⁾ »Az általános megelőzés a büntetés főcélja, egyszersmind igazolója. Ha az elkövetett büntényt csak elszigetelt ténynek tekintenők, mely nem ismétlődhetik, a büntetés tiszta veszteség lenne, csak újabb rosszat füzne a létezőhöz.«

²⁾ Chapitre III. Du But des peines. (Bruxelles 1840.)

tézményeket uraló elvekhez, melyek evolúción mentek és mennek keresztül.

A büntetés eszméjének pedig ezen evolúciója a büntetés fogalmában rejlő, de az emberi faj értelmi és erkölcsi fejletlensége miatt az emberek által hajdan föl nem ismert, vagy eléggé nem méltányolt lényeges elemeinek fokozatos fölismerése- és érvényesítésében nyilvánul.

A büntetés eszméjének ezen elemei pedig a következők: *az igazságérzet kielégítése, a személy- és vagyon-védelem szükségességének érzete és a humanismus követelménye.*

A történelem tanubizonysága szerint e három eszme közül legelőször az igazságérzet érvényesíté magát a bosszu formájában. Ugyanis az emberi művelődés első korszakaiban az államnak még se hire, se hamva. Csak egymás mellett élő családokkal találkozunk. A család egyedüli formája az életközösségnek. E családokat a családfő parancsa kormányozza. Hatalma alárendeltjei fölött korlátlan. Az egyes családok egymás ellen elkövetett sértéseik megtorlására a bosszu szolgál.

Tagadhatatlan, hogy kezdetleges, durva igazságszolgáltatás még ez, de másfelől az igazságérzet csirája már a bosszuban fölismerhető. Fölismerhető az, hogy a rossz rosszal viszonztatik.

A családok elszaporodása, összeverődése létet ad előbb a gensnek, majd a törzsnek, végül az állam-eszme kifakadásával magának az államnak is.

De az állam, vagyis a központi hatalom létre jötté első szakaiban még nem elég erőteljes a büntető hatalom gyakorlására.

Mert hisz nyilvánvaló dolog, hogy az állam ereje nem más és nem is lehet egyéb, mint tagjai physikai, értelmi, erkölcsi, vagyoni erejének az állam céljaira fordítható része.

Már pedig az emberi művelődés kezdetleges szakaiban az állam egyedeit alkotó családok, melyek az államnak ép olyan egységei, mint manapság az egyének, a meglévőhöz való vonzódás törvényénél fogva szívesen ragaszkodtak régi hatalmukhoz. Ennélfogva a család hatalmát alárendeltjei fölötti rendelkezést, az államnak csak bizonyos kényszer állapotokban, p. o. idegen törzsek ellen való védelem céljából stb. engedi át. Ezt is rövid és szorosan körvonalozott célból.

Ily körülmények között mi sem természetesebb, mint az, hogy a gyermekéveit élő államnak a bosszút teljességében respektálnia kell.

Csak hosszú fejlődés eredménye, midőn az eleinte csak egyes célokra, p. o. hadviselésre szervezett központi hatalom illetékessége egyéb életviszonyokra is terjeszkedni kezd és a központi hatalom alárendeltség érzete a családban szokásszerűvé válik.

Az állam a fejlődés és erősödés e szakában a család bosszujából példát merítve már bünteti vagyis inkább megbosszulja a közvetlenül az államot sértő cselekményeket. És a mint izmoso-

dik az állami hatalom, kezdi a családnak eredetileg határtalan bosszuját korlátozni.

Nyilvánul pedig e korlátozás abban, hogy meghatározza a személyeket, kik gyakorolják? kik ellen? mely sértéseknél? mely időpontig és hol? Majd a talio elvével találkozunk, mint a bosszu mérséklőjével, mely tehát e korszakban nem hogy megrovandó lenne, sőt ellenkezőleg a multhoz képest haladásnak tekintendő.

De annyira respectálja az állam a család bosszuját, hogy még most is, midőn az írásmesterség föltalálása és elterjedése folytán a törvények érczbe vésésének korszaka elérkezik, az első törvénykönyvek a büntetésben a bosszuzhoz alkalmazkodnak. A büntetés mérvét a bosszuállás természetéhez mérve a tetten ért bűnöst szigorubban, a tetten nem értet enyhébben büntetik.

Midőn pedig az ember fejlődő értelme kezdi fölfogni, hogy a bosszuban minő esztelenség rejlik, mennyire káros az magára a nemzetre nézve, a küzdő családok barátai szükségét érzik annak, hogy a küzdő feleket rábirják, esetleg rákényszerítsék a kölesönös vérengzés helyett a compositionalis összeg elfogadására, illetve odakinálására. És az állam még most is alkalmazkodik a család büntető hatalmához, mert a büntetőtörvények alig foglalnak magukban mást, mint a szokás szentesítette compositionalis taxakat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az állam-eszme még nagyobb foku erősödése, illetve a központi hatalom fejlődésével karöltve jár azon korszak, midőn az állam büntető hatalmát kiterjeszti nemcsak az őt érintő bűnös cselekményekre, hanem a magánbüntettekre is, melyek eddig csak vagyoni kártérítésre adtak igényt, vagy a melyek iránt eddigelé az állam hatalma csupán a magánbosszu némi szabályozásában nyilvánult. Az állami büntető hatalom ezen kiterjesztése az extraordinarius büntetéssel való sujlásban jelentkezik. Ezzel egyidejűleg a büntetés megállapításánál háttérbe szorul a bosszu szempontja.

Az időközileg kifejlődött és megerősödött földművelés, ipar és kereskedelem, tudomány és művészet éreztetik a társadalom érdekei hatályosabb védelmének szükségét és így a büntetésnél a *szív kívánalma* mellett az *ész szava* is érvényesül és vele együtt a társadalom védelmének eleme lép előtérbe.

A büntetés fejlődésének e szakában, bár a jogos érdekek védelme a döntő szempont, mindazonáltal nem veszi el a büntetés az emberi igazságérzetet kielégítő természetét sem.

Az igazságérzet kielégítése tekintetében az első és második korszak között a különbség abban nyilvánul, hogy míg a bosszú virágzása idején hiányozván a családok között a szerves összetartozandóság érzete, a család csupán önigazságérzete kielégítése végett bosszúl, míg a második korszakban, az állami büntetés

virágzása idején, a jogos érdekek védelmén kívül a társadalomnak fölháborodott igazságérzetét is kielégíti.

A büntetés végül evolutiojának harmadik szakát éri el midőn az igazságérzet kielégítésén, a személy és vagyon védelmén kívül vagyis a sértett és a társadalom kiváló érdekein kívül figyelembe vesszük és vétetni kívánjuk a humanismus követelményét vagyis a sértő a bűnös érdekeit is.

A kereszténység hervadhatatlan érdeme az, hogy a felebaráti szeretet magasztos elvének hirdetése és terjesztése által a humanismus igényei mindinkább érvényesülnek.

Ugy a büntetések szelidítése, mint a bűnös javítására czélzó törekvések megvalósulása és erősödése által.

Végitekintve tehát a büntetés alapelveinek most vázolt fejlődésén látható, hogy legelőbb az igazságérzet érvényesíti magát majd a jogos érdekek védelme, végül a humanismus lép fel. Mi tehát, ha valaki kérdezné, mit tartunk a büntetés alapelveül: nagyhirű Szalaynkkal felelnök »az igazságot és a jogos érdekek oltalmazását.«

* * *

Feleletet adva az első kérdésre fölmerül a második: ki büntet? Az e kérdésre adandó válasz összefügg az állam keletkezésének problémájával. Egyik oldalon állanak, illetve talán szabad mondani állottak ~~Can~~ szerződéses állam hivatái: Beccaria, Locke, Hobbes, Rousseau, Fichte stb.

A másik oldalon a szerves államelmélet követői. Ez elmélet mellett szükségtelen coryphaeusokat idéznem. A jelenkor osztja ez elméletet. A szerződéses állam elmélete szerint következő a kérdés megoldása: Az államnak kell büntetni. Hisz' ép a természeti állapot tarthatatlansága bírta reá az egyéneket, hogy egyéni szabadságuk egy részének föláldozása árán mentsek meg eredeti szabadságuk nagyobb részét.

Érdekes jelenség, hogy mig a »Du Contrat social« híres írója ugyanazon természeti állapot föltevéséből indulva ki a democraticus államformát tartja egyedül jogosultnak, addig Hobbes abból az absolut monarchia szükségszerűségét vonja le, végül pedig Locke ugyancsak hasonló természeti állapot föltevéséből kiindulva »Rey seras, se derecho feceres, e se non feceres derecho, non seras rey«¹⁾ spanyol közmondásra emlékeztető feltételes monarchia construálására érzi magát indíttatva.

Ez érdekes jelenség szolgálhat ugyan az emberi szellem illusztrálására, de kérdésünkre nézve egyforma jelentőségű, mert bárminő államformát construáljanak is a szerződéses államelmélet egyes kiválóbb képviselői, abban megegyeznek, hogy az államot illeti meg a büntető hatalom és pedig az államot alapító egyének beleegyezése folytán.

¹⁾ Király lész, ha jogot szolgáltatasz, de ha nem, úgy nem lész király.

A szerződéses állammal szemben áll a szerves állam elmélete. Az ember társadalomban születik, mint John Stuart Mill kifejezi:

»The fact of living in society renders it indispensable that each should be bound to observe a certain line of conduct towards the rest.«¹⁾ Nem az ember választá ezen állapotot, nem is függ tőle rajta változtatni. Ez létének szükségszerűsége. Fizikai szervezete, hajlamai mind társas természetére utalnak. Lett légyen az a társas kör kisebb vagy nagyobb, de mindig csak mint egyede a tömbnek létezhetik az ember. Tehát nem szerződésen alapul az állam, hanem szükségszerűsége. — Itt nem lehet föladatomból részletezni az okokat, melyek folytán az oly állami életté való tömörülés létre jött, mint a minőben a civilizált emberiség ma él. Az ok, idő-, hely-viszonyok szerint eltérő. Egy azonban constatalható, hogy a büntető hatalom gyakorlása mindig és mindenütt a legmagasabb politikai egységet illeti meg vagy legalább is irányzata, hogy annak kezébe összpontosuljon. Bárhová vessük is szemünket a történet lapjain, tapasztalni fogjuk, hogy a büntető hatalom, mint a test súlypontja, mindig a legmélyebb helyet keresi. Nem akarom a római büntető hatalom példáját idézni, hisz' láttuk a közel multban, mint szállott át a német királyságok, herczegségek büntetőhatalma a birodalomra, mint a legmagasabb politikai egységre.

* * *

Ezek után jelentkezik a harmadik kérdés: mit büntetünk? A felelet függni fog a civilisatio fokától. Ugyanis az erkölcsi törvény egyetemes, általános; felöleli az emberi élet egész körét, az ember teljes magaviseletét. Az erkölcsi törvény követeli tőlünk mindazon cselekmények megtételét, melyek magunk és másoknak javára szolgálnak, másfelől pedig tartózkodást az olyanoktól, melyek hátrányosak lennének. A büntető jog ezekből kiszakít egy kisebb kört, mint a jog, melyeknek figyelembe tartását büntető sanctio terhe alatt követeli. Megszegése bűnös cselekmény. Kiténik tehát a mondottakból, hogy ezen kérdés: mit büntetünk? összefügg az előbbi alapkérdéssel: t. i. hogy miért büntetünk? Amint változik a cél, úgy a cselekmény faja is, mely bűnösnek minősítettik.

* * *

A negyedik kérdésre: kit büntetünk?

Hajdanta azt felelték: mindent, mi kárt okozott. Tehát embert, állatot, élettelen dolgokat egyaránt. Nem tettek különbséget a véletlen, a gondatlanság, a szándékosság között. Mindent egyaránt büntettek. Nem tettek különbséget a valódi bűnös és az ártatlan között. Az igazi bűnössel együtt ártatlan, családját, egész

¹⁾ Azon tény, hogy társaságban élünk, mellőzhetlenné teszi, hogy mindenki másokkal szemben magaviseletének bizonyos korlátaira vigyázzon.

háznépét sujtották. De még itt sem állottak meg; felelőssé tevők az illető politikai hatóságot is, melynek területén a büntény el lön követve. Leghatalmasabban és legtöbb hatással a »*Dei Delitti e delle Pene*« halhatatlan írója emelte föl lángszavát ez erőszak ellen.

Beccaria föllépése óta ez individualitas elve mind erősebb gyökeret ver a büntetőjog mezején is. Megköveteljük, hogy ne csak az anyagi kapcsolat legyen meg a káros cselekmény és az egyén közt, hanem a szellemi kapocs is.

E két kapocs fönnforgása állapítja meg a büntetőjogi felelősséget.

* * *

Végre fölmerül az utolsó kérdés: mivel büntetünk? Ahány korszaka volt az emberi művelődésnek, annyiféleképen eltérő a válasz.

Élet, testépség, szabadság, becsület, vagyon. Ezek mind egymás mellett avagy váltakozva tárgyat képeztek a büntetésnek. De összehasonlítva korunk büntetés módját az eltűnt századokéval, lehetetlen a humanizmus hódítása előtt szemet hunyni.

Elég Drakó törvényhozását párhuzamba helyeznünk korunk bármely civilizált népének codexével. A különbség szömbötlő. Drako — mint Plutarch értesít — egy büntetést ismert: a halált. Ma már ott vagyunk, hogy büntelő rendszerünk súlypontja a szabadság-büntetésen nyugszik.

Áttekintve a büntetőjog most rajzolt fejlődésén, ismét meggyőződhetünk azon nagy eszmének igazoltáról, melyet Taine így fejezett ki: »*Je vois les limites de mon esprit, je ne vois celles de l'esprit humain.*«¹⁾

A püspök ur mind az igazgatónak, mind dr. Hoványi Gyula jogtanárnak szívélyes kézszorítással fejezte ki elismerését, azután az igazgató kalauzolása mellett megtekintette az akadémia helyiségeit, a tan- és vizsgálati termeket, a könyvtárt, a tanári szobát s a tapasztaltak felett láthatólag meg volt elégedve, mire a még mindig együttlévő tanári kar az akadémiai ifjúság és számos vendég harsány éljenzései között eltávozott.

Ezzel a megnyitási ünnepély véget ért.

A jogtanári karra vonatkozólag a következő adatok említendők:

Dr. Zsögöd Benő ny. r. tanár tanszéke a nagym. vallás és közoktatási m. kir. minister ur m. évi szeptember 5-én 34942. sz. a. kelt magas leiratával az 1887/8. tanév tartamára is helyettesíttetni rendeltetvén, az igazgatóság felterjesztése következtében a m. é.

¹⁾ »Látom szellemem korlátoltságát, de nem látom az emberi szellemét.« Taine: *De l'Intelligence*.

36353. sz. a. kelt magas rendelettel ismét Dr. Sipos Árpád ny. r. tanár bízott meg a törvénykezési eljárás, valamint a váltó és kereskedelmi jog tanszékének ellátásával.

Dr. br. Roszner Ervin ny. r. tanár országgyűlési képviselővé választatván, a m. évi 37005 sz. a. kelt magas rendelettel egyelőre verificáltatásáig terjedő szabadságidőt nyert, s az egyházi jog ellátásával Dr. Bozóky Alajos igazgató, a magyar alkotmány és jogtörténet helyettesítésével pedig Dr. Molnár Imre ny. r. tanár bízott meg.

Nem sokára e két tanszékre vonatkozólag újabb leiratok érkeztek le. Ugyanis Dr. Zsögöd Benő a m. évi okt. 10-én 37253. sz. a. kelt magas leirattal a kolozsvári t. egyetemhez az ausztriai jog ny. rk. tanárává neveztetvén ki, végleg megvált a nagyváradi kir. jogakademiától, itteni tanszéke pedig továbbra is a fentebbi intézkedés értelmében helyettesítettetni rendeltetett. Dr. br. Roszner Ervin ny. r. tanár pedig tanszékéről lemondott s így tehát szintén megvált az intézettől; lemondása nyugdíjigényeinek épségben tartása mellett a m. é. 39710. sz. a. kelt magas rendelettel elfogadtatván, az egyházi jog és jogtörténet továbbra is a fentebbi intézkedés értelmében helyettesítettetni rendeltetett, minek következtében Dr. Bozóky Alajos és Dr. Molnár Imre a f. tanév végéig adták elő a reájok bízott tantárgyakat.

A leköszönt Dr. br. Roszner Ervin helyébe a f. évi ápril 19-én 16273. sz. a. kelt magas rendelettel dr. Persz Adolf rendelkezés alatti volt nagyszebeni k. jogakadémiai ny. r. tanár neveztetett ki.

Dr. Hoványi Gyula ny. rk. tanár a m. évi 48219. sz. a. kelt magas rendelettel deczember 3—15-ig terjedő szabadságidőt kapott.

Dr. Sipos Árpád ny. r. tanár részére a f. 1888. évi május 8-án 17485. sz. a. kelt magas ministeri rendelettel a harmadik ötödéves fizetési pótlék f. évi június 1-től számítva tétetett folyóvá.

Az előadások a felsőbb helyen jóváhagyott tanrend szerint a törvényes szüneteken kívül szakadatlanul folytak egész 1888. évi június 4-ig, az alap- és államvizsgálatok pedig f. évi június 11-től 26-ig ejtettek meg.

Gyakorlati előadásokat az idén is tartottak: Dr. Bozóky Alajos igazgató-tanár Gaius Commentárjaiból és a pandektajogból, Dr. Személy Kálmán ny. r. tanár a közigazgatási jogból, Dr. Nagy Ernő ny. r. tanár a magyar közjogból, Dr. Hoványi Gyula ny. rk. tanár a büntetőjogból.

A helybeli »Szépítési-Egylet« által az akademia dísztermében 1887. évi november és deczember, valamint 1888. évi február és márczius hónapokban rendezett népszerű tudományos fölolvasások, melyekben az akadémiai tanárok is részt vettek,

igen látogatottak voltak s így az akadémia az idén is Nagyváradon a közművelődésnek bizonyos középpontját képezte.

1887. évi október hó 4-én a tanári kar s az akadémiai ifjuság testületileg jelent meg a helybeli l. sz. székesegyházban ő cs. és apostoli kir. Felsege legmagasb névnapja alkalmából tartott ünnepélyes hálaadó istentiszteleten, hasonlólag 1888. évi január 1-jén a pápa ő Szentsége 50 éves jubileuma alkalmából tartott Te Deum-on is.

Négy ízben lengett a gyászlobogó az akadémia épületéről, u. m. b. Sennye Pál országbíró és főrendiházi tag, Ghicz Kálmán, volt m. k. minister és főrendiházi tag, Somssich Pál, volt képviselőházi elnök és főrendiházi tag, és Talapkovics Antal helybeli reáltanár haláleseteik alkalmából.

Részvétirat intéztetett Dr. Jenei Viktor, kolozsvári egyetemi jogtanár halála alkalmából az ottani jogkari dékánhoz, Dr. Sents Alajos, nagyszebeni jogakadémiai igazgató halála alkalmából az elhunynak özvegyéhez és Talapkovits Antal helybeli főreáltanodai tanár halála alkalmából a főreáltanoda igazgatóságához. Néhai Talapkovits Antal temetésén a jogtanári kar testületileg jelent meg.

A m. kir. Ferencz József t. egyetem jog és államtudományi kara ngos Dékánjának

Kolozsvárrt.

A vezetésem alatt álló nagyvárad kir. jogakadémia tanári kara mély fájdalommal értesült ama szomorú veszteségről, melyet a m. k. Ferencz József egyetem jog és államtudományi kara egyik jeles tagjának, néhai Dr. Jenei Viktor ny. r. tanárnak gyászos elhunytá következtében szenvedett. Fogadja Nagyságod ebből az alkalomból a nagyvárad kir. jogakadémia tanári karának őszinte mély részvétét. Áldás és béke lebegjen az elhunynak hamvai fölött!

Kelt Nagyváradon, 1887. okt. 12.

Dr. Bozóky Alajos,
igazgató.

A nagyvárad kir. jogakadémia igazgatójának
Nagyságos Dr. Bozóky Alajos urnak

Nagyváradon.

A nagyvárad kir. jogakadémia tekintetes tanári karának, szeretett kartársunk Dr. Jenei Viktor elhunytá alkalmából Nagysá-

god által kifejezett becses részvéteért méltóztassék karunk nevében benső köszönetemet fogadni.

A kolozsvári m. kir. Ferencz-József tudomány-egyetem jog- és államtudományi karának 1887. október 17-én tartott üléséből.

Dr. Farkas,
dékán.

Nagyságos asszony!

Szomoru kötelességet teljesítek, midőn úgy a magam, mint a vezetésem alatt álló nagyváradi kir. jogakadémia tanári kara nevében legmélyebb részvétünket nyilvánítom Nagyságod boldogult férje, az avatott tollu jogtudós, a szebeni kir. jogakadémia kiérdemült igazgatója s kartársunk néhai Dr. Sentz Alajos gyászos halála alkalmából. Tudjuk, hogy akkor, midőn Nagyságodat vigasztalni akarjuk, csak újra föltépjük a sajtó sebet, ámde még is óhajtjuk, leljen nagybecsű családjával együtt vigasztalást a kikutathatatlan isteni Gondviselés végzésében való megnyugvásban.

Áldás és béke lebegjen az elhunynak porai fölött!

Kelt Nagyváradon, 1887. nov. 21.

Kiváló tisztelettel

Dr. Bozóky Alajos,
igazgató.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nagyságos igazgató ur!

Drága férjem, néhai Dr. Sentz Alajos váratlan elhunytá alkalmából vettem Nagyságod élénk részvétét tanusító becses levelet, melyben egyrésről az elhunynak szerény, csendes működését tartózkodás nélkül elismeri, másrésről engem az én kimondhatatlan fájdalommban megvigasztalni és fölbátorítani törekszik.

Midőn Nagyságodnak őszinte mély részvéteért legforróbb köszönetemet nyilvánítanám, maradtam kiváló tisztelettel

Nagy-Szebenben, 1887. nov. 5.

ö z y. S e n t z A l a j o s n é.

Tekintetes Igazgató Ur!

Azon szomoru veszteség alkalmából, melyet a nagyváradi állami főreáliskola tanári testülete egyik fáradhatatlan jeles tagtársának Talapkovits Antal urnak gyászos elhunytá következtében szenvedett, fogadja ezennel a nagyváradi kir. jogakadémia igazgatója és tanári karának őszinte mély részvétét.

Áldás legyen az elhunynak emlékezetén!

Kelt Nagyváradon, 1888. febr. 7.

Tisztelettel

Dr. Bozóky Alajos,
igazgató.

Tekintetes Igazgató Ur!

A nagyváradi m. kir. állami főreáliskola tanári testülete f. é. febr. 10-én tartott értekezletén hálás elismeréssel vette tudomásul a nagyváradi m. kir. jogakadémia tekintetes igazgatósága s tanári testülete által feledhetlen kartársunk Talapkovics Antal halála alkalmából hozzánk intézett szives részvényt nyilatkozatot és elmulaszthatlan kötelességének ismeri, a részvét eme gyöngéd s szives kifejezéséért háláját és köszönetét nyilvánítani.

Nagyvárad, 1888. febr. 13-án.

A tanári testület nevében:

Vidovich Bonaventura,
igazgató.

Gürtner Henrik,
ért. jegyző

V. A tanárok irodalmi működése.

Dr. Bozóky Alajos igazgató-tanártól megjelent:

1) Megnyitó beszéd a tanév elején; lásd jelen Almanach 7. s köv. lapjain.

2) Röpiratok és értekezések a jogi szakoktatás reformjáról, 2 közlemény a Jogtudományi Közlöny 1887. évf.

3) Monnet E. Histoire de l'administration provinciale, departementale et communale en France. U. o.

4) Du Cane E. F. Punishment and Prevention of Crime, u. o.

5) Házassági akadályok, 5 közl. u. o. s az 1888. évfolyamban.

6) M. Tullius Ciceronak I. II. és XIV. philippikája magyarra fordítva, jegyzetekkel. Nagyvárad 1887. Hügel O. kiadása 208 lap.

7) A nagyváradi kir. jogakadémiai könyvtár, a Magyar könyvszemle 1887. évfolyamában.

8) M. Tullius Ciceronak válogatott levelei, magyarra fordítva, jegyzetekkel, Nagyvárad, 1888. Hügel O. kiadása 224. l.

9) A magyar öröklési törvényjavaslat II. czimének negyedik fejezete; a Kath. Szemle. 1888. évf. I. füz.

10) Az öröklési törvényjavaslat 146. §-a, a Jogtud. Közl. 1888. évf. 16. számában.

Dr. Sipos Árpád ny. r. tanártól megjelent:

Nyelv és betű; a Jogtud. Közlöny 1888. évf. 18. számában.

Dr. Személy Kálmán ny. r. tanártól megjelent:

1) Nemzeti szín és czimer — a Biharmegyei népnevelési egyesület által kiadott 1888. évi naptárban.

2) Nagyvárad pszichológiája — a Nagyvárad cz. napilapban.

Dr. Nagy Ernő ny. r. tanártól megjelent:

1) A nemzetiségi kérdés. (Nagyvárad. 1887.)

2) A jogi seminariumokról. (Jogtudományi Közlöny. 1888. 5. 6. 8. 10. számaiban.)

3) Birálat Meyer és Ardant: »La Question Agraire« czimű politikai tanulmányáról (Budapesti Szemle. 1887.)

Dr. Hoványi Gyula ny. rk. tanártól megjelent :

A büntetőjog fejlődése ; lsd. jelen Almanach 12. sk. lapjain.

Dr. Nemes Imre magántanártól megjelent :

A boldogság, erény és üdvösség eszméje ; Bölcséleti folyóirat 1887. évi nov. füzetében.

A tanárok irodalmi működését a lefolyt évben is lényegesen előmozdította ama szives készség, melylyel a budapesti m. k. és a bécsi cs. k. t. egyetemek, úgy nemkülönben a m. nemzeti muzeum könyvtárai a kívánt műveket rendelkezésre bocsátották, a miért e helyen az akadémiai igazgatóság forró köszönetét nyilvánítani kedves kötelességének ismeri.

VI. Ifjusági egyletek.

I. Joghallgatók segélyző egylete.

Elnök : Stépán István IV. éves joghallgató.

Alelnök : Moskovits József III. éves joghallgató.

Főjegyző : Deutsch Géza I. éves joghallgató.

Aljegyző : Br. Drechsel Gyula I. éves joghallgató.

Pénztárnok : Verner Kálmán II. éves joghallgató.

Ellenőr : Misley Endre I. éves joghallgató.

Bizottmányi tagok :

Jezerniczky Dénes, Rohay Béla IV. éves, Auspitz Ármin, Bónyi György, Frankó László, Weisz Bertalan III. éves, Lukács Gábor, Tury Károly II. éves, Beöthy Dávid, Losschmidt Ödön, Tóth Jenő I. éves joghallgatók.

Az egylet alaptőkéje az annak javára 1888. jan. 11-én a „Fekete Sas» nagytermében rendezett tánczvigalom tiszta jövedelméből 71 frttal, továbbá t. Mütter Ferencz élesdi kir. járásbiró ur által fia, néhai ifj. Mütter Ferencz itteni joghallgató emlékére tett alapítvány gyarapítására küldött 10 frttal, az év végén 6831 frtra növekedett.

Segélyezésben részesült az első félévben 14, a másodikban 16 joghallgató. Segélyezésre fordított összesen 338 frt.

2. Az önképző-kör.

Elnök : Rohay Béla IV. éves joghallgató.

Alelnök : Szuhányi Géza III. éves joghallgató.

Főjegyző : Weisz Bertalan III. éves joghallgató.

1-ső aljegyző : Losschmidt Ödön I. éves joghallgató.

2-ik aljegyző Tóth Jenő I. éves joghallgató.

3-ik aljegyző : Szliva Lajos I. éves joghallgató.

Pénztárnok : Szarukán Zoltán II. éves joghallgató.

Ellenőr : Auspitz Ármin III. éves joghallgató.

Könyvtárnok : Némethy József II. éves joghallgató.

Bizottmányi tagok: Jezerniczky Dénes, Stépán István, IV. éves, Kripka Henrik, Frankó László, Moskovics József, Pável Mihály, Trippon Sándor III. éves, Gying Rezső, Verner Kálmán, Deutsch Géza II. éves, Petko Zoltán, Máthé György, Szliva Lajos I. éves joghallgatók.

Az egylet vagyona 1057 frt 85 kr. takarékpénztári könyvecskékben és 327 frt 10 kr. értékű könyvtár.

VII. A tanárok és az általuk előadott tantárgyak átnézete.

A tanárok neve	Tanító hivatali minőség	Tanszakma	Előadási ny.		Észrevétel
			Heti órák száma	I. II. félév	
Dr. Bozóky Alajos	Igazgató, ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár.	Római jog (Egyházi jog)	14	14	Tanári éveinek száma: 20. (Azelőtt 1 $\frac{1}{4}$ évig a m. k. helytartótanácsnál és a közoktatási m. kir. minis-teriumnál szolgált.)
Dr. Sipos Árpád	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár, hites köz- és váltó-ügyvéd.	Magyar magánjog Osztrák magánjog (Törvénykezési elj.) (Keresk. és váltójog)	16	16	Tanári éveinek száma 18 $\frac{1}{2}$.
Dr. Molnár Imre	ny. r. tanár képesített egyetemi magántanár.	Nemzetgazdaszat Pénzügytan M. pénzügyi törvények Tételes nemzetközi jog (M. alk. és jogtört.) (Európai jogtört.)	15	17	Tanári éveinek száma: 19. (Három évig segéd-tanár volt.)
Dr. Személy Kálmán	ny. r. tanár képesített egyetemi magántanár.	M. közigazgatási jog Osztrák-magyar birodalom statist. Művelődéstörténet.	11	9	Tanári éveinek száma: 15. (Egy évig segéd-tanár volt.)

A tanárok neve	Tanító hivatali minőség	Tanszakma	Előadási ny.	Heti órák száma		Észrevétel
				I. félév	II. félév	
Dr. Nagy Ernő	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár	Politika Encyclopaedia Magyar közjog	m a y e r a	8	12	Tanári éveinek száma: 8.
Dr. Hoványi Gyula	ny. rk. tanár, képesített egyetemi magántanár.	Jogbölcsészet Büntetőjog		13	7	Tanári éveinek száma: 3.
Dr. Nemes Imre	képesített egyetemi magán-, fő-reáltanodái ny. r., akad magántanár.	Bölcsészet		2	2	Itten töltött tanári éveinek száma: 14.
Dr. Hoványi Ferencz	orvostudor, egyház-megyei-, m. közkórházi és fürdő-orvos, akad. magántanár.	Tszéki orvostan Közegészségtan		2	4	Tanári éveinek száma: 8½.
Zboray Tamás	képesített főgymn. ny. r. tanár, akad. magántanár.	Államszámviteltan		2	2	Itteni mtanári 5½ év óta

VIII. Akadémiai hallgatók.

1) Beígatott hallgatók.

N é v		Tan- félév	N é v		Tan- félév
<i>I. évesek :</i>					
	*Beóthy Dávid	1 2		*Lázár József	1 2
	Deutsch Géza	1 2	10	Lukács Gábor	1 2
	Domianu János	1 2		*Marschalko Béla	1 2
	Br. Drechsel Gyula	1 2		Maurer Frigyes	1 2
5	*Hegedüs (Hulinka) Gy.	1 2		Moldován József	1 —
	Keszthelyi Zoltán k.	1 2		Molnár Ákos	1 2
	Kohn Ferencz	1 —	15	Nagy István	1 2
	Losschmidt Ödön	1 2		*Nedelku János	1 2
	Máthé György	1 2		*Némethy József	1 2
	Misley Endre	1 2		Ödönffi (Singer) Miksa	1 2
	Papp József k.	1 2		*Pinteru Tivadar	1 2
	Petkó Zoltán	1 2	20	Szarukán Zoltán	1 2
	*Puticiu Octavian	1 2		Tury Károly	1 2
	Schneckendorff Márk	1 2		*Verner Kálmán	1 2
15	Stachó Szever	1 2		*Vernica Romul	1 2
	Stocker József	1 2	<i>Államtudományi szaktan- folyam a) harmadévesek:</i>		
	Szilágyi Gyula	1 2		Auspitz Ármin	1 2
	*Szliva Lajos	1 2		Bónyi György	1 2
	*Takátsi Sándor	1 2		Fleischer Gyula k.	1 2
20	Tóth Jenő	1 2		Frankó László k.	1 2
	Virág Géza	1 2	5	*Gálbory József	1 2
<i>b) rendkívüliek :</i>				Géczy Imre	1 2
	Kalmár Ferencz	1 2		Halász Zsigmond	1 2
	Németh Dezső	— —		*Korn Lajos	1 2
	Pápay Jenő	— —	10	Kriпка Henrik	1 2
	Vucskies Zoltán	— —		Moskovits József	1 2
<i>II. évesek :</i>				Papp Jenő	1 2
	*Baranyi András	1 2		*Popesku György k.	1 2
	Braun Ödön	1 2		Schwarz Isidor k.	1 2
	*Buday József	1 2		Szuhányi Géza	1 2
	Dani Mihály	1 2	15	Trippon Sándor	1 2
5	Gyíng Rezső	1 2		Weisz Bertalan	1 2
	*Jeszenszky Frigyes	1 2	<i>b) Negyedévesek:</i>		
	*Kelemen József	1 2		*Rohay Béla	1 2
				Stépán István	1 2
				Vagaszky Árpád	1 2

N é v	Tan- félév	N é v	Tan- félév
<i>Jogtudományi szaktan- folyam: a) harmadévesek:</i>		<i>b) negyedévesek:</i>	
Pável Mihály	1 1	Jezerniczky Dénes	1 2
Petrovits Ferencz k.	1 1	*Seeh József	1 2
Teleszky János k.	1 1		

Jegyzetek: A *-gal jelöltek ösztöndíjasok

A k-val jelöltek katonák.

A kiknek neve mellett tanfélév nincs kitéve, azok elmaradtak

2) *Vizsgálati engedélyt nyertek:*

Az első alapvizsgálatra:

Jancsó Gyula, n.-szalontai segédtelekkönyvvezető.
Szilassy Géza, budapesti posta és távirdatiszt,
Vernica Romul, bécsi egyetemi joghallgató,

A második alapvizsgálatra:

Jancsó Gyula, n.-szalontai segéd-telekkönyvvezető,
Szilassy Géza, budapesti posta és távirdatiszt,
Végh József, oklándi jbirósági telekkönyvvezető.

Az államtudományi államvizsgálatra:

5 Jancsó Gyula, n.-szalontai segéd-telekkönyvvezető,
Végh József, oklándi bírósági telekkönyvvezető.

A jogtudományi államvizsgálatra.

Jancsó Gyula, n.-szalontai segéd-telekkönyvvezető,
Végh József, oklándi jbirósági telekkönyvvezető.

Az intézetet általában látogatók száma tehát 81 volt. A beiktatott nyilvános joghallgatók számánál a múlt évihez képest gyarapodás 5, a vizsgaengedélyt nyert egyének számánál gyarapodás 1, általános gyarapodás tehát 6.

A ny. joghallgatók között származás szerint volt: Aradmegyei 3, Baranyamegyei 2, Békésmegyei 5, Beregmegyei 1, Bihar-megyei 33, Csanádmegyei 3, Csongrádmegyei 1, Hajdumegyei 2, Kolozsmegyei 1, Krassómegyei 2, Liptómegeyi 1, Mármarosmegyei 2, Pestmegyei 4, Szabolcsmegyei 2, Szathmármegyei 3, Szilágy-megyei 1, Temesmegyei 2, Tolnamegyei 1, Zepplénmegyei 2, ösz-szesen 71.

IX. A joghallgatók statisztikai átnézete.

Évfolyam

	A kötelezett collegiumok óraszámja					A tanulók száma					Az ösztöndíjasok száma									
	Anyanyelv szerint					Vallás szerint					A vizsg. eredm. képest									
	magyar	román	német	szerb	lengyel	római kath.	gör. kath.	gör. keleti	helv. hitv.	ágost. hitv.	mózes vallásu	kitüntetéssel	egyszerűen	nem	vizsga nélkül	fizetők	mentesek			
												$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{3}$			
Első félév																				
Első évfolyam	23	25	22	3	—	15	2	3	2	—	3	—	—	—	—	15	5	5	4	
Második évfolyam	19	22	18	4	—	12	1	4	2	1	2	—	—	—	—	9	5	8	11	
Allamtudományi tanfolyam	14	19	15	4	—	5	3	3	—	1	7	—	—	—	—	10	2	7	4	
Jogtudományi tanfolyam	16	5	4	1	—	3	1	—	1	—	—	—	—	—	4	—	1	1	75	
F ö ö s s z e g	72	71	59	12	—	35	7	10	5	2	12	—	—	—	—	38	12	21	20	1455
Második félév																				
Első évfolyam	15	21	18	3	—	13	2	3	1	—	2	3	11	3	4	11	5	5	5	335
Második évfolyam	18	21	18	3	—	12	1	3	2	1	2	4	12	1	4	8	5	8	11	750
Allamtudományi tanfolyam	15	19	15	4	—	5	3	3	—	1	7	—	—	—	19	9	2	8	4	295
Jogtudományi tanfolyam	16	5	4	1	—	3	1	—	1	—	—	—	—	—	5	4	—	1	1	75
F ö ö s s z e g	64	66	55	11	—	33	7	9	4	2	11	7	23	4	32	32	12	22	21	1455

X. Ösztöndij-ügy.

Ösztöndíjt a következő joghallgatók élveztek:

Az első évfolyamban:

- Beóthy Dávid Alapy-félét 210 frttal.
Hegedűs Gyula Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét 15 frttal.
Puticiu Octavian Gozsdu-félét 200 frttal.
Szliva Lajos, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét 30 frttal.
5 Takácsi Sándor Gozsdu-félét 200 frttal.

A második évfolyamban:

- Baranyi András Alapy-félét 210 frttal.
Buday József Alapy-félét 150 frttal.
Jeszenszky Frigyes jegyzői nyugdíjból 50 frttal.
Kelemen József Alapy-félét 210 frttal.
10 Lázár József Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét 30 frttal.
Marschalkó Béla, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét 15 frttal.
» » váczy M. Terézia-félét 150 frttal.
Nedelku János Gozsdu-félét 200 frttal.
Némethy József Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét 30 frttal.
15 Pinteru Tivadar Faur-félét 120 frttal.
Verner Kálmán váczy M. Terézia-félét 150 frttal.
Vernica Romul Gozsdu-félét 200 frttal.

Az államtudományi tanfolyamban:

- Gálbory József Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét 30 frttal.
Korn Lajos Alapy-félét 210 frttal.
20 Popescu György Gozsdu-félét 200 frttal.
Rohay Béla Koháry-félét 150 frttal.

A jogtudományi tanfolyamban:

- Seh Jozsef, Koháry-félét 150 frttal.

Végzett joghallgató:

- Bartóky József Jettim-félét 100 frttal.
-

XI. A tandíj alól egészen s félig felmentettek kimutatása.

Évfolyam		egészen	félig	frt	kr.
Az I. félévben	Az I. évfolyamban	5	5	187	50
	A II. évfolyamban	5	8	189	—
	Az államtudományiban	2	7	110	50
	A jogtudományiban	—	1	8	—
	Összesen:	12	21	495	—
A II. félévben	Az I. évfolyamban	5	5	130	—
	A II. évfolyamban	5	8	180	—
	Az államtudományiban	2	7	126	50
	A jogtudományiban	—	1	11	—
	Összesen:	12	21	447	50

Az egész évben tehát 66 joghallgatónak 942 frt 50. kr tandíj engedett el. Négy első évi tanfolyambeli joghallgató tandíjfizetés nélkül kimaradt.

Az ösztöndíjak, segélyegyleti díjak s elengedett tandíjak együttvéve 4290 frt 50 kr-ra rugtak.

XII. Tananyag.

A) Kötelező tantárgyak:

Első félév.	Első évfolyam	Bevezetés a jog- és államtudományokba, 2 óra. Római magánjog (institutiók), 8 óra. Magyar alkotmány és jogtörténet, 7 óra.
	Második évfolyam	Nemzetgazdaszat, 6 óra. Magyar magánjog, 5 óra. Jogbölcsezet, 8 óra.
	Államtudományi tanfolyam	Alkotmányi és kormányzati politika, 5 óra. Magyar közigazgatási jog, 5 óra. Egyházi jog, 4 óra.
	Jogtudományi tanfolyam	Törvénykezési eljárás, 5 óra. Oszták magánjog, 6 óra. Büntetőjog, 5 óra.

Második félév	Első évfolyam	Római magánjog (pandekták), 8 óra. Európai jogtörténet, 5 óra.
	Második évfolyam	Tételes nemzetközi jog, 3 óra. Pénzügytan, 4 óra. Magyar magánjog, 5 óra. Magyar közjog, 6 óra.
	Államtudományi tanfolyam	Magyar pénzügyi törvények, 5 óra. Az osztrák-magyar monarchia statistikája, 6 óra. Egyházi jog, 4 óra.
	Jogtudományi tanfolyam	Törvénykezési eljárás, 5 óra. Magyar kereskedelmi és váltójog, 6 óra. Büntetőjog, 5 óra.

B) Specialcollegiumok.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az első félévben 7 tanár tartott hetenkint 17 órában 9 specialcollegiumot, melyeket 197 joghallgató látogatott, a második félévben pedig szintén 7 tanár hetenkinti 22 órában 11 specialcollegiumot, melyeket 161 joghallgató látogatott, számos joghallgató ugyanis több specialcollegiumra iratkozott be.

A specialcollegiumokat a következő táblázat tünteti fel :

A tanár neve	Az előadás tárgya	Heti óra szám	Hallgatók száma
	A *-gal jegyzettek ingyenesek A †-tel „ kötelezők		
E l s ő f é l é v			
Bozóky	Római perjog	1	25
»	Gaius olvasása	1	26
Molnár	Műipar	2	25
Személy	† Művelődéstörténet	4	27
»	* Morálstatistika	1	17
Nagy	* A legujabb politikai irodalom tört.	1	21
Nemes	† Ethika	2	22
Hoványi F.	Törvényszéki orvostan	2	17
Zboray	Államszámviteltan	2	17

A tanár neve	Az előadás tárgya		Heti óra szám	Hall- gatók száma
	A *-gal jegyzettek A †-tel	ingyenesek > kötelezők		
M á s o d i k f é l é v.				
Bozóky	Római örökjog		1	21
»	* A köteles részről		1	22
Személy	Közigazgatási jog		4	19
Nagy	Közjogi gyakorlatok		2	21
»	† A XIX. század politikai története		4	15
Hoványi Gy.	* A büntetőjog története		1	4
»	Büntető jogi seminarium		1	4
Nemes	† Ethika		2	20
Hoványi F.	Közegészségtan		2	12
»	Törvényszéki orvostan		2	10
Zboray	Államszámviteltan		2	13

A fentebb elősorolt specialcollegiumok közül Gaius olvasása, a közjogi gyakorlatok, s a büntetőjogi seminarium a seminariumi oktatás terén mozogtak.

XIII. Vizsgálatok.

Az 1874. évi Szabályzat 52. §-a értelmében a joghallgatók előmenetelének figyelemmel kísérése szempontjából sűrűen tartattak colloquiumok nemcsak a kötelező, hanem egynémely specialcollegiumokból is, az összes colloquiumok száma 419 volt.

A jelen 1887/8. tanév folyama alatt letett alap- és államvizsgálatok eredménye pedig a következő:

1887. évi szeptember 1-től 1888. jun. végéig:*)

*) Jegyzet. Ezen táblás kimutatás az egész tanév alatt letett összes alap- és államvizsgálatok eredményét tünteti föl, melyben a múlt évekről elmaradt pót- és javítóvizsgálatok is befigyeltetnek, ellenben a 28. lapon lévő táblázatban csak az idej joghallgatók vizsgálatai vannak feltüntetve.

Letette az	Nyilvános rendes joghallgató	Ministeri engedély folytán	képesítettett			felfüggesztetett	összesen
			kitüntetéssel	egyhangúlag v. szótöbbséggel	nem		
Első alapvizsgálatot	27	—	3	17	2	5	27
Második alapvizsgálatot	24	1	4	19	1	1	25
Államtudományi államvizsg.	—	—	—	—	—	—	—
Jogtud. államvizsgálatot	3	2	—	4	1	—	5
Főösszeg	54	3	7	40	4	6	57

A jogtanulók szorgalmának fokozása szempontjából a nm. vallás- és közoktatási m. kir. miniszter ur 1886. évi márczius 19-én 46299—1885. sz. a. kelt szabályrendeletével elrendelni méltóztattott, hogy azon jogtanulók nevei, kik az alap-, s illetőleg államvizsgálatokat kitüntetéssel teszik le, a Budapesti Közlöny- s a közoktatás állapotáról évenként kiadatni szokott miniszteri jelentésben leendő közzététel végett hivatalból felterjesztessenek, egyuttal felhatalmazván az intézeti igazgatókat, hogy belátásukhoz képest az illetőknek neveit más alkalmas módon is közzétehessék.

A helybeli kir. jog- és államtudományi kar hallgatói közül *kitüntetéssel* tették le:

1) Az I. alapvizsgálatot: *Hegedűs Gyula, Máthé György és Tóth Jenő*;

2) A II. alapvizsgálatot: *Buday József, Nedelcu János, Némethy József és Szarukán Zoltán.*

XIV. Akadémiai könyvtár.

A könyvtárt az idén is sűrűen használták, névszerint a jogtanári kar, valamint a helybeli prémontrei főgymnasium és főreáltanoda tanári testületeinek tagjai és még igen számosan a helybeli értelmiséghez tartozó egyének közül, több ízben a kolozsvári m. k. t. egyetem tanárai is, számszerint 132 egyén 588 művet vett kölcsön.

Az idei gyarapodás a következő:

I. Vétel. A) Folyóiratok: 1) Allgemeine Bibliografie 1888. 2) Budapesti Közlöny 1888. I. II. 3) Nemzet 1888. 4) M. Igazságügy 28. 29. 5) Jogtudományi Közlöny és melléklete 1888. 2. köt. 6)

Nemzetgazdasági Szemle 1888. 7) Budapesti Szemle 51—54. 4 k. 8) Századok 1888. 9) Grünhut, Zeitschrift f. Privat & öff. Recht 1888. 10) Zeitschrift f. ges. Staatswissenschaften 1888. 11) Jahrb. f. Nationalökonomie 1888. 12) Jahrb. f. Dogmatik des röm. R's, 26. 13) Krit. Vierteljahrsschrift 30. 14) Archiv f. kath. Kirchenrecht 1888. 15) M. tört. Életrajzok 1887/8. 16) M. Közigazgatás 1888. 17) M. Philosophiai Szemle 1882. 1883. 18) Művészeti Ipar 1887/8. 19) Zeitschrift f. ges. Strafrechtswissenschaft 1888. 20) Kirchenheim, Centralblatt f. Rechtswissenschaft 1887/8. 21) Hülskamp, Literarischer Handweiser 2 k. 22) Kath. Szemle 1887. 1888. — B) Könyvek: 1) Magyarországi Rendeleték Tára 1887. 2) Országos törvények 1887. 3) Orsz. Törvénytár 1887. 4) Verhandlungen des 19. deutschen Juristentages 2 k. 5) K. Nagy Sándor, Biharország III. 6) Osztrák-magyar monarchia írásban és képen I. 7) Bozóky, M. T. Cicero válogatott levelei, 8) Fraknói, XI. Incze pápa. 9) Balics, Egyháztörténet, 2 k. 10) Füssy, XIII. Leo. 11) Geigl, Italienisches Staatskirchenrecht. 12) Lange Gesch. d. Materialismus. 12) Supplem. zu den Jahrb. f. Nationalökonomie. 14) G. Széchenyi beszédjei. 15) Csiky, Közigazgatás I. 16) M. Tullius Cicero's Werke 14 k. 17) Giron, Cours de droit public. 18) Zsámbokréty, Maradványföldek. 19) Reform des Rechtsunterrichtes. 20) B. Rosner E. R. m. házassági jog. 21) Fésüs, Közigazgatás. 22) Panyák, Középiskolák értesítőinek repertoriuma. 23) Boncz, A lelkészi congrua. 24) Holtzendorff, Gefängniswesen 2 k. 25) Apáthy, Csődjog I. 26) Jancsó, Házassági vagyong. 27) Kovács, Felelet b. Rosnernek. 28) Gaár, A betudás az örökösödési jogban. 29) Zeit & Streitfragen. 30) Jelinek, Gesetz u. Verordnung. 31) Veszely, Unitariusok. 32) Rosin, Polizeiverordnungsrecht in Preussen. 33) Arndt, Verordnungsrecht. 34) Beloch, Bevölkerung d. griechisch-römischen Welt. 35) Hertzka, Gesetz der socialen Entwicklung. 36) Sociale Zeitfragen. 37) Jellinek, Staatsverträge. 38) Horváth, Bevezetés az oklevéltanba. 39) Concha, Közigazgatási bíráskodás. 40) Kovácsy és Kvassay, Vizjog. 41) Ballagi, ipartörvény. 42) Düsing, Geschlechtsverhältnisse. 43) Berliner stat. Jahrbuch 6 k. 44) Ziebarth, Forstrecht. 45) Stengel, Verwaltungsrecht. 46) Lippert, Culturgeschichte. 47) Fromm, d. positive Staatsrecht. 48) Gothaisches Taschenbuch 1888. 49) Parey, Preuss. Verwaltungsrecht 2 k. 50) Beseitigung d. Armuth. 51) Armenpflege in 77 deutschen Städten. 52) Elfert, Bevölkerungsverhältnisse. 53) Sybel, Historische Schriften 3 k. 54) Biasini, Közigazgatás. 55) Ózori, Praedialis nemesek. 56) Seydl, Bayer. Verwaltungsrecht. 57) Im Inneren Afrika's. 58) Stat. Évkönyv. 59) Grünwald, Régi Magyarország. 60) Ballagi, politikai irodalom 61) Zlinsky, Magánjog 3 k. 62) Trefort, beszédei. 63) M. Könyvszemle 1887. 64) Magyarország helységnévtára.

II. *Ajándékok.* A) Folyóiratok. 1) A nm. m. k. honvédelmi ministertől: Rendeleti Közlöny 1887. 2) A nm. m. k. pénzügy-

ministertől: Pénzügyi Közlöny 1887. 3) A nm. földművelési-, ipar- és kereskedelmi ministertől: Közgazdasági Értesítő 1888. 4) Budapest fővárosától: Statistikai havi füzetek 1887. és Bulletin hebdomadaire de statistique internationale 1887. 5) A nm. vallás és közoktatási m. k. ministertől: Gubernatis, Revue internationale 14. 15. 2 köt.

B) Könyvek: A nm. vallás és közoktatási m. kir. ministertől: XVI. Jelentés a közoktatás állapotáról 1886⁶/₇. 2) Jelentés az orsz. tanítói nyugdíj-alapról 1888. A nm. m. k. igazságügyi ministertől: 3) A m. k. igazságügyi ministerium működése 1875—1887. 2 köt. Az országos statistikai hivataltól: 4) Magyarország áruforgalma 1887. 5) Keleti, Magyarország népességének élelmezési statistikája. 6) Jekelfalussy, fogházaink állapota 1872—1886.

A m. t. Akademiától: 7) Almanach 1888. 8) Thanoffer, a központi idegrendszer. 9) Péch, A bányaművelés története. 10) Kunoss, Ozmán török népköltési gyűjtemény. 11) Óvári, Bethlen Gábor. 12) Szilágyi, Erdélyi Országgy. emlékek XII. 13) Bayer J. Nemzeti játékszín. 2. köt. 14) Pesty, Magyarország helynevei. 15) Nyelvemléktár 9. 10. 16) Monumenta Hist. I. 27.

A m. főrendiháztól: 17) Jegyzőkönyv 1881⁴/₇. 2 k. 18) Napló 1884⁴/₇. III. 19) Irományai 1884⁴/₇: VI. VII.

A m. képviselőháztól: 20) Irományok 1884⁴/₇. 24 k. 21) Napló 1884⁴/₇. 16 k. 22) Jegyzőkönyv 1884⁴/₇. 3 k. 23) Irományok tartalommutatója. 24) Jegyzőkönyvek tartalommutatója.

Dr. Bozóky Alajos igazgatótól: 25) Schematismus Cleri Magnovaradinensis 1884. 26) Az orsz. régészeti és embertani társulat Évkönyve 1870—85.

Dr. Horváth János eperjesi jogtanártól: 27) A párviadal.

Azonkívül beérkeztek középtanodai értesítők, jogakadémiai és egyetemi tanrendek.

A könyvtár állása az 1886⁶/₇.

tanév végén 8352 köt. 19086 frt 35 kr értékben.

Gyarapodás az 1887⁷/₈. tanévben

a) vétel folytán 131 > 514 > 13 > >

b) ajándék folytán 72 > 137 > 50 > >

Állás az 1887⁷/₈. tanév végén 8555 köt. 19737 frt 98 kr. értékben.

XV. Levéltári szemle.

A kar a lefolyt évben összesen 12 értekezletet tartott.
Az iktatókönyv szerint beérkezett 410 ügydarab.
Az érdekesb levéltári okmányok a következők:

Levéltári szám	Idegen szám	T á r g y
188 ⁶ / ₇ 335	1283. — eln.	A nm. vallás és közoktatási m. k. miniszterium leküldi azon magyarországi és boszniai s hercegovinai bíróságok, hivatalok és intézetek jegyzékét, melyeknek hivatalosan kiállított okiratai az occupált tartományokban való használatra külön nem hitelesítendőek.
337	jul. 2.	Az ösztöndíjas joghallgatók 188 ⁶ / ₇ . II. félévi rovatos értesítője felterjesztetik.
339	—	Jelentés a tanári kar személyzetében beállott változásokról.
342	jul. 4.	Felterjesztés az akadémiai épület fedelének tataroztatása iránt.
344	jul. 7.	Zárjelentés az 188 ⁶ / ₇ . tanévről.
346	25392.	A nm. vallás és közoktatási m. k. miniszterium az 188 ⁷ / ₈ . tanévre megalakított alap- és államvizsgálati bizottságokat megerősíti.
348	26041. — jul. 6.	Ugyanaz az 188 ⁷ / ₈ . tanév I. felére megállapított tanrendet jóváhagyja.
349	—	Az 188 ⁶ / ₇ . tanévi Almanach felterjesztetik és szétküldetik.
376	jul. 20.	Tóth Dezső m. főügyész megküldi Biharvármegye szabályrendeleteinek egy példányát a könyvtár számára.
388	22692. jul. 13.	A nm. vallás és közoktatási m. k. miniszterium dr. Sipos Árpád ny. r. tanárnak az 188 ⁶ / ₇ . tanév második felében teljesített helyettesítésért 350 frt jutalomdíjat utalványoz.
389	aug. 5.	Sárospataki évkönyv.
390	—	Debreczeni évkönyv.
391	aug. 6.	Máramarosszigeti évkönyv.
396	1393. — aug. 13.	A nagyváradai l. sz. káptalani helynök meghívja az igazgatóságot s a tanári kart az Ö. cs. és apost. kir. Felsőleg-

Levél- tári szám	Idegen s z á m	T á r g y
400	31276. aug. 14.	magasabb születése napján a helybeli lat. sz. székesegyházban tartandó Te Deum-ra. A nm. vallás és közoktatási m. kir. miniszterium Korn Lajos pedellusnak 30 frt segélyt utalványoz.
405	aug. 29.	Bécsi egyetemi tanrend.
406	—	Prágai egyetemi tanrend.
407	—	Lembergi egyetemi tanrend.
408	—	Egri tanrend.
409	—	Egri évkönyv.
410	—	Az 188 ⁶ / ₇ . tandíj-számadás kivonata felterjesztetik.
411	—	Az 188 ⁶ / ₇ . ügyviteli és hetestartási átalányról vezetett számadás felterjesztetik.
412	—	Az 188 ⁶ / ₇ . irodai átalányról vezetett számadás felterjesztetik.
413	—	Az 188 ⁶ / ₇ . könyvtári számadás felterjesztetik.
414	—	Az igazgatókezelés alatt álló alapítványokról készített 188 ⁶ / ₇ . évi számadás felterjesztetik.
1887 ₁₈ 3	sept. 2.	Felterjesztés dr. Zsögöd Benő tanszékének ellátása tárgyában.
9	sept. 3.	Egri memorandum a jogakademiák ügyében.
10	—	Pozsonyi tanrend.
11	—	Győri tanrend.
26	—	Pécsi tanrend.
40	34942. sept. 5.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. miniszterium dr. Zsögöd Benő tanszékét az idei tanévben is helyettesíttetni rendeli.
42	sept. 9.	Eperjesi tanrend.
43	25166.	A nm. vallás- és közoktatási m. kir. miniszterium leküldi a budapesti egyetemen megürült egyházi tanszék betöltésére vonatkozó pályázati hirdetményt.
44	26006. sept. 5.	Ugyanannak szabályrendelete a szigorlati szabályzat módosítása tárgyában.
50	sept. 16.	Dr. Horváth Ödön, eperjesi jogtanár ur, »Párviadal« cz. munkáját küldi a könyvtár számára.

Levél- tári szám	Idegen s z á m	T á r g y
56	sept. 21.	Sárospataki tanrend.
57	—	Czernoviczi egyetemi tanrend.
58	—	Czernoviczi almanach.
59	36353. sept. 23.	A nm. vallás és közoktatási m. k. miniszterium a törvénykezési eljárás, válto és kereskedelmi jog helyettesítésével az 1887 ⁷ / ₈ . tanévre is dr. Sipos Árpád ny. r. tanárt bizza meg.
60	37005. sept. 23.	Ugyanaz dr. br. Roszner Ervin jogtanárnak orsz. képviselővé történt megválasztása következtében verificatiójáig terjedő szabadságidőt enged, az egyházi jog helyettesítésével dr. Bozóky Alajos igazgatót, a jogtörténet helyettesítésével pedig dr. Molnár Imre ny. r. tanárt bizza meg.
63	sept. 26.	A m. északkeleti vasuttársaság igazgatóságának átírtata a joghallgatók és jogtanárok részére engedélyezendő kedvezményes vasúti jegyek tárgyában.
64	1736. sept. 26.	A nagyváradi l. sz. püspök ur meghívja az igazgatóságot, a tanári kart s az akademia ifjuságát a f. é. okt. 4-én Ócs. és apostoli kir. Felsege legmagasabb nevenapján a l. sz. székesegyházban tartandó Te Deum-ra.
74	szept. 30.	Az 1887 ⁷ / ₈ . tanévre beírt joghallgatók létszáma felterjesztetik.
76	—	Mármharosszigeti tanrend.
78	1830. eln.	A nm. vallás és közoktatási m. k. miniszterium szabályrendelete a postai küldemények meghatalmazott általi átvétele tárgyában.
80	okt. 8.	Kassai tanrend.
86	37253. okt. 10.	A nm. vallás és közoktatási m. k. miniszterium rendelete, melynek értelmében dr. Zsögöd Benő, a kolozsvári t. egyetemhez az ausztriai jog ny. rk. tanárává kineveztetik, itteni tanszéke pedig további intézkedésig helyettesítendő.
87	okt. 10.	Gyászlap dr. Jenei Viktor kolozsvári egyet. jogtanár haláláról. A kar részvétírtata.
90	39710.	A nm. vallás és közoktatási m. k. minis-

Levél- tári szám	Idegen s z á m	T á r g y
103	70. okt. 17.	terium dr. br. Roszner Ervin ny. r. tanár lemondását nyugdíjigényeinek ép-ségben tartása mellett elfogadván, itteni tanszékét további intézkedésig helyettesíteni rendeli.
104	okt. 28.	A kolozsvári t. egyetem jog- és államtudományi karának válasza a néhai dr. Jenei Viktor halála alkalmából küldött részvétíratra.
105	11292 — okt. 24.	Az ösztöndíjas joghallgatók rovatos értesítvénye felterjesztetik.
113	nov. 20.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. miniszterium számvevősége az ügyviteli és hetestartási átalányról 188 ⁶ / ₇ . évről vezetett számadást helyesnek találja.
114	1866. eln.	Gyászlap Dr. Sentz Alajos, nagy-szebeni kir. jogakadémiai igazgató haláláról.
115	2179.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. miniszterium rendelete a Tiszti Czimtár ügyében.
120	30765.	Ugyanannak rendelete a mozgósítás esetében felmentendő tanárok névjegyzékének fölterjesztése tárgyában.
121	46874.	Ugyanaz az akadémiai épület fedelének helyreállítására 426 forint 04 krnyi költséget engedélyez.
127	48219.	Ugyanannak pályázati hirdetése a magasabb ösztöndíj-állomások betöltése tárgyában
129	decz. 9.	Ugyanaz Dr. Hoványi Gyula ny. rk. jogtanárnak decz. 3—15-ig terjedő szabadságidőt engedélyez.
130	10301. nov. 24.	A prágai cs. k. egyetem személyzetének kimutatását küldi.
139	2314. eln.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. miniszterium számvevősége az 188 ⁶ / ₇ . évi tandíjszámadást helyesnek találja.
141	254. eln.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. miniszterium rendelete a vonatezredeknél tölthető önkénytesi szolgálat tárgyában.
146	2315. decz. 27.	Ugyanannak rendelete a népfölkeléshez tartozó tanárok felmentése tárgyában.
		A nváradi l. sz. püspök ur meglívja az

Levél- tári szám	Idegen s z á m	T á r g y
		igazgatóságot s a tanári kart a pápa szentsége jubileuma alkalmából 1888. évi jan. 1. a székesegyházban tartandó Te Deum-ra.
151	1888. jan. 10.	A biharmegyei orvos és gyógyszerész egy- let köszönete a tanári karhoz az egyleti összejövetelek- és ülésekre szolgáló helyiség ingyenes átengedéséért.
156	jan. 12.	Felterjesztés a magántanárok I. félévi ju- talomdíja tárgyában.
158	—	Felterjesztés az egyházi jog és jogtörténet helyettesítéséért járó jutalomdíj utalvá- nyozása tárgyában.
159	—	Felterjesztés a törvénykezési eljárás he- lyettesítéséért járó jutalomdíj utalvá- nyozása tárgyában.
160	—	Kolozsvári egyetemi tanrend.
166	jan. 16.	A II. félévre megállapított tanrend meg- erősítés végett felterjesztetik.
169	51673.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. mi- nisterium megküldi a közoktatás álla- potáról szóló legutóbbi jelentést a könyv- tár számára.
172	150. jan. 16.	A nm. m. k. igazságügyi ministerium meg- küldi a tíz évi működéséről szóló je- lentését a könyvtár számára.
174	2653. jan. 19.	A nm. vallás és közoktatási m. k. minis- terium a II. félévi tanrendet jóváhagyja.
178	febr. 2.	Eperjesi tanrend.
179	febr. 3.	Pécsi tanrend.
180	febr. 7.	Gyászlap Talapkovits Antal helybeli reál- tanár haláláról. A kar részvétirata.
181	febr. 8.	Egri tanrend.
182	—	Kassai tanrend.
184	febr. 10.	Győri tanrend.
185	—	A m. képviselőház irodaigazgatósága meg- küldi a képviselőházi nyelvatványokat a könyvtár számára.
188	2179. jan. 27.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. minis- terium a magántanároknak az I. félévre 229 frt 70 kr. jutalomdíjt utalványoz.
189	344. eln.	Ugyanaz a Statistikai Hivatal által kiadan- dó Helységnevtár beszerzését ajánlja.

Levél- tári szám	Idegen s z á m	T á r g y
191	febr. 12.	Pozsonyi tanrend.
192	febr. 14.	A helybeli főreáltanoda igazgatóságának válasza a részvétíratra.
193	—	Mármarosszigeti tanrend.
197	febr. 19.	Kecskeméti tanrend.
200	febr. 23.	Sárospataki tanrend.
203	2039. febr. 20.	A nm. vallás és közoktatási m. k. ministerium dr. Bozóky Alajos igazgatónak az egyházi jog helyettesítéséért 200 frt, dr. Molnár Imre ny. r. tanárnak a magyar alkotmány és jogtörténet előadásáért 350 frt helyettesítési díjt utalványoz.
204	2040. febr. 20.	Ugyanaz dr. Sipos Árpád ny. r. tanárnak a törvénykezési eljárás helyettesítéséért 200 frt helyettesi díjt s az 54 frt 12 kr. tandíjt utalványozza.
215	1835. febr. 24.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. ministerium számvevősége az 188 ⁶ / ₇ . évi könyvtári számadást helyesnek találja.
218	7948. márcz. 5.	A nm. vallás és közoktatási m. k. minister ur Marschalko Béla II. éves joghallgatónak egy 150 frtos váczai M. Terézia-féle ösztöndíjt adományoz.
219	—	Ugyanaz Verner Kálmán II. éves joghallgatónak is egy 150 frtos váczai M. Terézia-féle ösztöndíjt adományoz.
222	2038. márcz. 6.	Ugyanaz Korn Lajos pedellusnak 30 frt segélyt utalványoz.
223	márcz. 20.	Czernoviczi tanrend.
230	márcz. 26.	Prágai tanrend.
232	márcz. 31.	Lembergii tanrend.
233	10983. márcz 20.	A nm. vallás és közoktatási m. k. ministerium rendelete a pedellusi állás megszüntetése s egy annak helyébe rendszerezitendő szolgálai állás tárgyában.
234	11828. márcz. 30.	Ugyanaz megengedi, hogy dr. Nemes Imre a jövő 188 ⁸ / ₉ . tanévben is a bölcsészett két féléven át hetenkinti 2—2 órában adhassa elő.
235	12387. márcz. 24.	Ugyanaz az az 188 ⁶ / ₇ . évi irodai átalányról vezetett számadást helyesnek találja.
239	41787/1887.	Ugyanaz tudatja, hogy a nyiregyházi ág.

Levél- tári szám	Idegen s z á m	T á r g y
		ev. főgymnasiunmi érettségi vizsgálat tarthatására följogosított.
240	ápril 9.	Bécsi egyetemi tanrend.
247	806. eln. ápr. 10.	Szabályrendelet az uti számlák érvényesítése tárgyában.
248	829. eln. ápr. 10.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. minster ur rendelete, hogy Rudolf trónörökös ő fensége katonai szemletja alkalmából minden hivatalos fogadtatás mellőzendő.
252	14446. ápril 7.	Ugyanannak rendelete az idei statistikai főkimutatásnak f. é. jul. végéig leendő felterjesztése tárgyában.
253	14688. ápril 7.	Ugyanannak rendelete az államvizsgálatok szigorítása tárgyában.
259	13367. ápril 6.	Ugyanaz megküldi a kolozsvári t. egyetemenél megüresedett jogbölcseleti tan- szék betöltésére vonatkozó pályázati hirdetményt.
265	16273. ápr. 19.	Ugyanaz a leköszönt Dr. br. Roszner Ervin helyébe Dr. Persz Adolf rendelkezás alatti volt nagyszebeni jogakademiai tanárt nevezi ki.
268	máj. 6.	A helybeli központi választmány elnökének átíratva a választásra jogosult tanárok névjegyzékének átküldése iránt. Átküldetett.
272	5871.	A nm. vallás és közokt. m. kir. minster ur leküldi a bécsi cs. kir. akademia néhány kiadványait a könyvtár számára.
275	15670. máj. 9.	Ugyanannak rendelete a biharmegyei államépítészeti hivatalhoz az akademiai épület megrongált parkányzatának helyreállításáról és ereszesatornával leendő ellátásáról készitendő költségvetés tárgyában.
277	17485. máj. 8.	Ugyanannak rendelete, melylyel Dr. Sipos Árpád ny. r. tanár részére f. évi jun. 1-től a harmadik ötödéves száz forintnyi fizetési pótlék utalványoztatik.
284	máj. 28.	Felterjesztés a magántanárok második

Levél- tári szám	Idegen s z á m	T á r g y
285	máj. 28.	félévi jutalomdíjának utalványozása tárgyában. A jövő 188 ⁸ / ₉ . tanév I. felére megállapított tanrend megerősítés végett felterjesztetik.
286	máj. 28.	Felterjesztés a jövő 188 ⁸ / ₉ . tanévre megalakított alap- és államvizsgálati bizottságok megerősítése iránt.
287	máj. 29.	A »Jó Szív« gyűjtőive. — 14 frt gyűjtés elküldetett.
289	máj. 30.	Jelentés arról, hogy Dr. Persz Adolf ny. r. tanár hivatalát elfoglalta.
292	jun. 1.	Felterjesztés az egyházi jog és jogtörténet előadásáért járó helyettesítési díj utalványozása tárgyában.
293	jun. 1.	Felterjesztés és törvénykezési eljárás, válto és kereskedelmi jog előadásáért járó helyettesítési díj utalványozása tárgyában.
295	36. jun. 4.	A »Szépitési Egylet« megköszöni az akadémia disztermének ingyenes átengedését a népszerű tudományos felolvasások megtartása céljából.
298	614 jun. 8.	A biharmegyei államépítészeti hivatal be- terjeszti az akadémiai épület megrongált párkányzatának helyreállításáról készített költségvetést. Felterjesztetett.
303	673. jun 13.	A prágai cs. k. egyetem tanácsa tudatja, hogy Burian Rudolf ottani bölcsészethallgató többszörös leczkeköny-hamisítás miatt az összes osztrák egyetemekből kizáratott.
304	jun. 14.	Felterjesztés a tanári kar személyzetében beállott változásokról. L. Almanach 18. 19. lapját.
305	22121. jun. 10.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. miniszt. ur az 188 ⁸ / ₉ . tanévre megalakított alap- és államvizsgálatokat megerősíti.
312	jun. 24.	Az államvizsgálati bizottságok kültagjaival tartott közös értekezlet jegyzőkönyve felterjesztetik.
314	jun. 24.	A kitüntetéssel vizsgázott joghallgatók nevei felterjesztetnek.

Levél- tári szám	Idegen s z á m	T á r g y
315	jun. 24.	Az 1887/8. évi tanulói létszám s a letett alap- és államvizsgálatok kimutatása a nm. vallás és közokt. m. kir. ministeriumhoz és az országos statisztikai hivatalhoz felterjesztetik.
317	82. jun. 23.	A Jettim-alapítvány igazgatóságának értesítése, hogy Bartóky József végzett joghallgató 100 frtnyi ösztöndija élvezetében a szigorlati évre is meghagyott.
318	jun. 25.	Felterjesztés az iránt, hogy a III. éves joghallgatók ismét államvizsgálatot tessenek.
319	jun. 26.	Felterjesztés a tkezési eljárás, kereskedelmi és váltójog tanszéke tárgyában.
132	22278. jun. 21.	A nm. vallás és közoktatási m. k. minister ur az 1888/9. tanév I. félévi tanrendét helybenhagyja.
324	561. jun. 25.	A n.-váradai l. sz. káptalan átírata, melynek értelmében br. Drechsel Gyula I. éves joghallgató a f. tanév kezdetétől egy 210 frtos Alapy-féle ösztöndíjt nyert.
329	jun. 30.	Az 1887/8. évi statisztikai főkimutatás felterjesztetik.
330	jun. 30.	Zárjelentés az 1887/8. tanévről.

Figyelmeztetés.

A beígtatások és beíratások az 1888/9. tanévre f. évi szeptember 1—11-ig bezárólag eszközöltetnek, még pedig az igazgatónál 1—8-ig, az egyes tanárok külön névjegyzékébe legkésőbb szept. 11-ig bezárólag, ezen napon túl a fölvétel csak külön engedély alapján történhetik. A tandíj előzetesen leízetendő, vagy amennyiben a joghallgatók a felmentetésre igényt tarthatni vélnék, az ez íránti folyamodványok, a tanári karhoz czimezve, mindjárt a beíratáskor az igazgatónál benyújtandók.

A pót- és ismétlővizsgálatok az alapvizsgálatokra nézve f. é. szept. 9-től 13-ig tartatnak.

A »Veni Sancte« szeptember 14-én lesz, a nyilvános előadások szept. 15-én kezdetnek meg.

Kelt Nagyváradon, 1888. jul. 1.

BCU Cluj / Central University Library **Az igazgatóság.**

Pótlendő.

A jelen Almanach nyomatása közben érkezett az igazgatósághoz ama tudósítás, hogy a helybeli I. sz. káptalan br. Drechsel Gyula I. éves joghallgatónak egy 210 frtos Alap-ösztöndíjt, Lázár József II. éves joghallgatónak pedig 100 frt segélyt adományozni kegyeskedett. Azonfölül a betegsegélyző alaphól 117 frt 32 kr segély osztván ki, az ösztöndíjak, segélyegyleti díjak s elengedett tandíjak 4717 frt 82 krra rugtak.

